Sayı: 15
Aralık 2020

Genç dünya

Kültür, Edebiyat, Dil, Sanat ve Tanıtım Dergisi

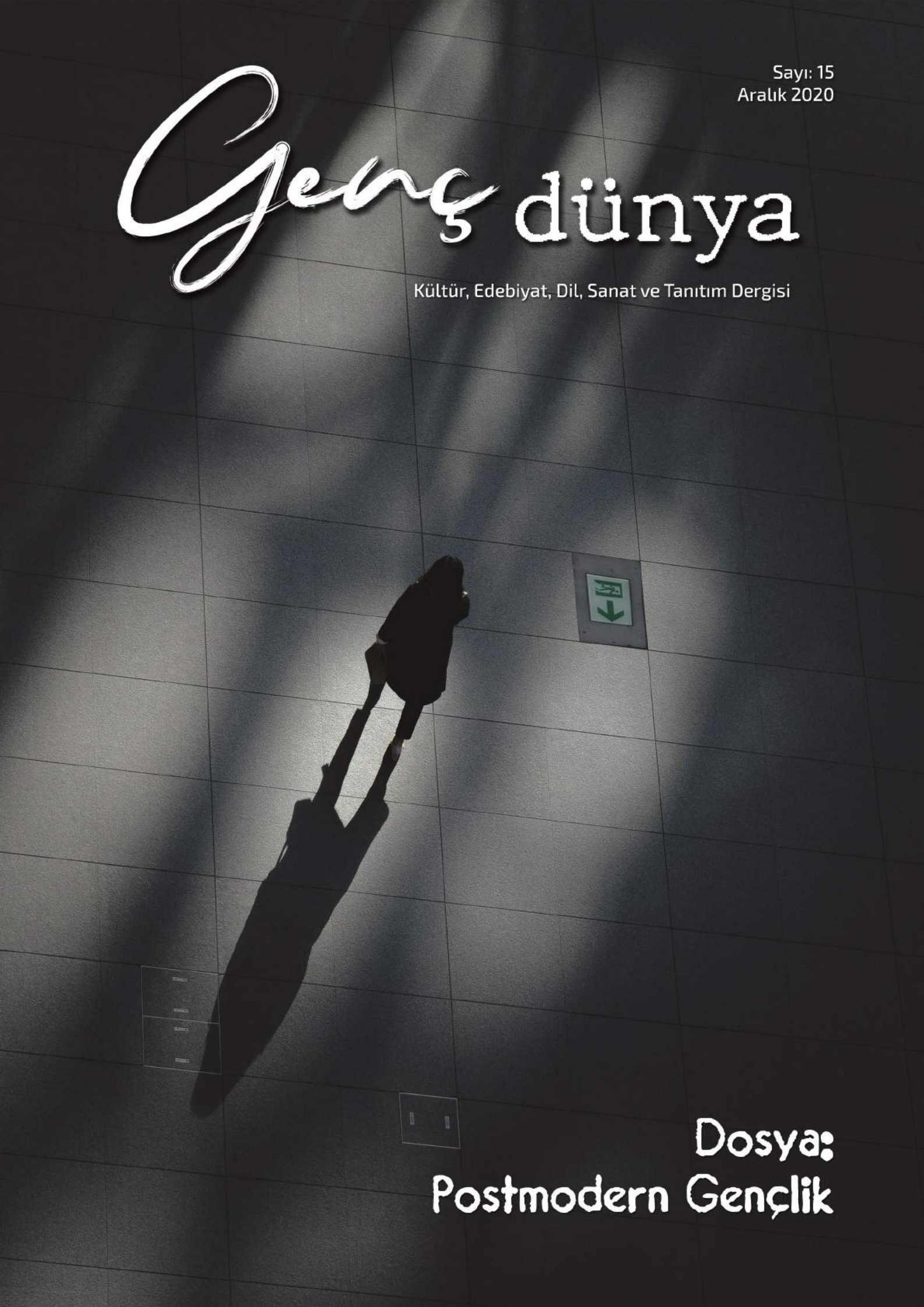

Dosya: Postmodern Gençlik

HER PROJEYLE BİRLİKTE BÜYÜYORUZ

Kurulduğu günden bugüne emin adımlarla ilerleyen **Halk GYO**,
İstanbul Uluslararası Finans Merkezi (İUFM) projesinin
en büyük paydaşlarından biri.

Konut projeleri, düzenli kira geliri elde ettiği otel ve ofis binalarından
oluşan portföyünü etkin, kârlı bir strateji ile yöneten ve büyüten **Halk GYO**,
aynı vizyonla ülkemize ve geleceğe yatırım yapmaya devam ediyor.

HALKGYO

halkgyo.com.tr

GENÇ DÜNYA DERGİSİ

Yeni Dünya Vakfı Adına
İmtiyaz Sahibi
Mahmut GÖKSU

Genel Yayın Yönetmeni
Buse Elif ÖZÇIRPICI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Serhat YILMAZ

Yayın Kurulu
Hatice Ebrar SAL
Mahmut Erkam ÖZEREN
Alime AYDIN

Editörler
Mehmet Can KUYUCU
Emine YILDIZ
Vakkas TAŞDEMİR
Hediye AÇIKBAŞ

Reklam ve Tanıtım
Serhat YILMAZ

Arşiv-İletişim Sorumlusu
Alime AYDIN

Sayfa Tasarımı
Meltem ÖZÇİLİNGİR

Kapak
Meltem ÖZÇİLİNGİR
Muhammed Musab SARIN

Sosyal Medya Sorumluları
Hatice Ebrar SAL
Feyzanur Malkoç

Hukuk Müşaviri
Av.Fatih ÇETİN

Baskı
2020

İletişim
Alemdar Mah. Prof. Dr. Kazım İsmail Gürkan Cd.
No:15 Cağaloğlu-Fatih/İstanbul
0212 526 33 34

bilgi@yenidunyavakfı.org
www.yenidunyavakfı.org

Yazı ve fotoğraf göndermek için:
ydvgencdunya@gmail.com

Yeni Dünya Vakfı bünyesindedir.
Yayımlanan yazıların sorumluluğu yazara aittir.

Buse Elif ÖZÇIRPICI

Genel Yayın Yönetmeni

Değerli Okuyucumuz,

Gün geçtikçe büyüyen ve tecrübe edinen ekibimizle, 15. Sayı ile birlikte aramıza katılan kemik yazar kadromuzla, bir kez daha sizlerle birlikte olmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Yeni normallere alışmaya çalıştığımız şu günlerde, yeni nesli ya da bir başka deyişle postmodern gençliği, diğer nesillerden neden bu kadar ayrı görüldüklerini, sıkıntılarını, sevinçlerini ve hayattan beklentilerini anlatarak anlaşılmayı ümit ettik. Dünyanın farklı yerlerinde sosyal sorumluluk projelerine katılarak, siyasete atılarak, bilim insanları olarak keşifler yaparak, yeni eğitim anlayışlarıyla farklı ufuklar açarak dünyayı göreceli olarak olduğundan daha iyi bir hale getirmeye çalışan bu neslin anlam dünyasını sizlerin önüne serdik.

Siz değerli okuyucularımızın da beğeneceğini ümit ederek "Postmodern Gençlik" konulu 15.sayımızı huzurlarınıza sunuyor, sizlere ve sevdiklerinize sağlıklı günler diliyor, en yakın zamanda normal şartlarda buluşmayı ümit ediyoruz.

içindekiler

6 Hikaye
Kara Lise

10 Bölüm
Milliyetçiliği

12 Bir Yıkılışın
Antolojisi

16 Başarının 5
Basamağı

18 Biyografi
Oğuz Atay

20 Eğitimle
Sömürgeleşme

**22 Memleket
Hikayeleri**

24 Gel Pes Etme

26 Yeni Bakış Açısı
Yeni Sanat

28 Sen Değiş Dünya

29 O Bir Kadın

30 Bir Rica

32 Dosya Konusu:
Postmodern Gençlik

48 Film Analizi:
Kirazın Tadı
Ta'm e quilass

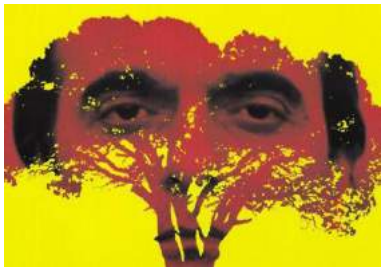

52 Kitap Tahlili

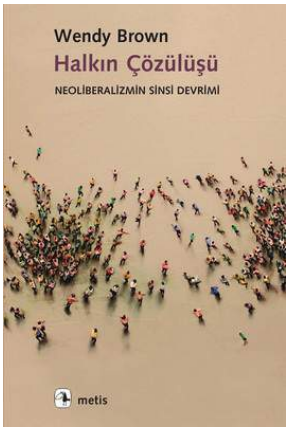

56 Uçurtma

57 Yaşamak

58 Ülke Tanıtımı
Okyanus Ötesi
Çabalar

60 Susun Veli
Konuşuyor,
Konuş Veli!

#Hikaye

Kara Lise

Eyüp YILMAZ

Benim hep nefesim kesiliyordu ama siz buna ilk defa şahit olacaksınız.

Minarelerden yükselen ezan sesleri, Maraş semalarında yankılanıyordu. Fuat Bey, yatağından kalkıp hazırlanmaya başladı. Gözü huşu içinde namaz kılan annesine takıldı. Zehra Hanım, namazını tamamlayıp hızlıca kahvaltı hazırlığına koyuldu fakat Fuat Bey, kahvaltı için çok fazla vakti olmadığını, daha ilk günden okula geç kalmak istemediğini söyleyerek evden çıktı. Annesinin yıllar sonra oğluyla güzel bir kahvaltı yapma hayali başka bir güne kalmıştı. Fuat Bey'in Babası Cahit Bey vefat ettikten sonra Zehra Hanım, hayatta kalan tek dayanağı olan oğluna sımsıkı sarılıyordu. Oğlu muallimliğe başladığından beri birçok şehirde görev yapmıştı. Babasının vefatından sonra ise annesini yalnız bırakmamak için tayinini doğduğu büyüdüğü yer olan Maraş'a aldırdı. Mesleğini devam ettireceği yer, kendisinin de mezunu olduğu Maraş Lisesi idi,

yani namıdiğer Kara Lise.

Fuat Bey, şehrin sokaklarını ve insanları izleye izleye okula doğru yürüyordu. Yıllar önce de yine bu yollardan okula gidip geliyordu. Bu yolculuk ona maziyle şimdinin bir mukayesesini yaptırıyordu. Her şey ne de çok değişmişti. Bu düşünceler içerisinde farkında bile olmadan kendisini okulun kapısında bulmuştu. Elindeki siyah kaplı defteri ve üzerindeki siyah takım elbisesiyle adeta Kara Lise'ye aidiyetini kanıtlamaya çalışır gibi bir tarz edinmişti. İlk dersi olması hasebiyle kendisini tanıtma mecburiyetindeydi. Kendinden gayet emin bir tavırla tebeşiri eline aldı ve tahtanın tam ortasına adını ve unvanını yazdı. Sınıftaki bütün talebeler, siyah gür bıyıklarıyla dikkat çeken bu mehip yüzlü adama odaklanmıştı. O da bu ürkek ve meraklı bakışların farkındaydı. Hatta bundan ziyadesiyle keyif alıyordu. Sessizlik tesirini yitirmeden söze girdi.

–Ben, yeni, Türk Edebiyatı muallimi niz Fuat Arıkan. Her muallim gibi benim de bazı kurallarım var. Öncelikle dersimde başka bir uğraş edinmeyeceksiniz, uyumayacaksınız ve dersime ne olursa olsun geç kalmayacaksınız. Son olarak da ben söz hakkı vermeden konuşma cüretinde bulunmayacaksınız. Eğer anlaştıysak derse başlayabiliriz.

Bu bir anlaşma değil, emirdi. Sınıftakiler de bunun farkındaydı. Sınıfı derin bir sessizlik kapladı. Sözleri hiçbir değer taşımayan bir güruhun konuşmasının bir anlamı yoktu zaten. Bir edebiyat mualliminin bu derece hissiz oluşu hepsini hayretler içinde bırakmıştı. Ders anlatırken elleri arkadan bağlı bir şekilde sıraların arasında gezinmeyi âdet edinmiş olan bu adama, içtimada komutanına bakan asker gibi bakıyorlardı. Bu gezinti esnasında bir talebesinin mavi kaplı bir deftere bir şeyler yazdığını fark etti. Biraz daha yaklaştığında yazılanların dersiyle bir

alâkası olmadığını tespit etti ve defteri ani bir hamleyle çekip aldı. Siniri gözlerinden rahatlıkla okunuyordu.

–Ben size ders dışında bir şeyle ilgilenmenizi istemiyorum, demedim mi?

Genç talebe, birden irkildi ve ayağa kalktı. Sesi titreye titreye hocasından defteri geri istedi.

Fuat Bey, hataların cezasız kalmaması gerektiğini düşünenlerdendi. Ayrıca daha ilk günden prensiplerinden taviz vermek de istemiyordu. Talebesine, deftere el koyduğunu ve ancak derslerine yeterli ilgiyi gösterdiği zaman onu geri alabileceğini söyledi. Ders bittiğinde defteri de yanına alarak sınıftan çıktı ve koridordan muallimler odasına doğru yürümeye başladı. O talebenin de peşinden ürkek adımlarla yürüdüğünü fark etti fakat hiç oralı olmadı. Emin adımlarla yürüyüşünü sürdürdü. Defteri muallimler odasındaki dolabına kilitlemeden önce açıp biraz okudu. İçinde onlarca şiir olduğunu gördüğünde kendini gülmekten alıkoyamadı. Bu neşesi Matematik Muallimi Hasbi Bey'in ilgisini çekmişti. Kendisine soran gözlerle bakan meslektaşına cevaben:

–Şu deftere bakınız efendim, bu çocuklar âlem vallahi. Yaşına başına bakmadan ellerine kalem almışlar şaircilik oynuyorlar, hem de edebiyat dersinde. Bir sanatı icra etmek için önce o sanatın inceliklerine vâkıf olmak gerekir değil mi Hasbi Bey? Bu bacaksızlar ne yapıyor peki? Sanatın inceliklerini altın tepside sunmuş bir muallime küstahlık edip onun dersinde eser ortaya koymaya kalkıyor.

Hasbi Bey, talebelerinin alay konusu edilmesine tahammül edememiş olacak ki sorularına cevaptan ziyade tasdik arayan bu adamın sözlerine kayıtsız kalarak odayı terk etti. Bu tepki bir kişi hariç herkesi tesiri altında bırakmıştı. Fuat Bey, Siyah kaplı defterini açtı, bugünün dersleriyle ilgili notlarını yazıp mesaisine son verdi ve evinin yolunu tuttu.

Aradan neredeyse bir ay geçmişti fakat meslektaşları hala bu tavrından dolayı Fuat Bey'le yakınlık kurmayı tercih etmiyordu. Kendisi de bu durumu değiştirmek için çaba göstermiyordu. Yine bir sabah okula doğru yürürken bir talebesini gördü, bu defterine el koyduğu çocuktan başkası değildi. Yolun geri kalanını beraber yürümek için adımlarını hızlandırdı fakat kendisini fark eden talebesinin kaçarcasına yürüdüğünü görünce yavaşladı. Bu olay ona meslektaşlarının tavrından daha ağır gelmişti. Sevilmediğini kestirebiliyordu fakat saygı duyulan bir muallim olduğunu düşünüyordu. Okula ulaştığında dolabını açıp mavi kaplı defteri çıkardı ve yanına aldı. Kafasında, ders niteliğinde bir konuşma yapmak vardı. Derse başlamadan önce çantasından defteri çıkardı ve masanın üzerine koydu. Bunu oldukça yavaş yapıyordu amacı deftere dikkat çekmekti. O talebeyle göz göze geldi ve konuşmasına başladı.

–Sizin için olmasa da benim için bu dersin her dakikası değerli, o yüzden lafı çok fazla uzatmayacağım. Ben de bir zamanlar sizin oturduğunuz bu tahta sıralarda oturdum. Sizden daha zor şartlarda eğitim aldım fakat hiçbir zaman aldığım eğitime ve eğitimciye saygısızlık etme hakkını kendimde bulmadım. Yazmak isteyebilirsiniz fakat bunu,

kaleminizde mürekkep yokken yapamazsınız. Bazı arkadaşlarınızda bu beyhude çabayı gördüm. Sonuç, tahmin edildiği üzere hüsrandan başka bir şey değil. Bir eser meydana getirmeyi bu kadar basite indirgemeniz, bu dersi yeterince iyi dinlemediğinizin yahut dinleseniz bile kavrayamadığınızın göstergesidir. O yüzden şimdi kalemlerinizi bırakın ve sadece dersi dinleyin. Bugünkü konumuz Ara Nesil, Beşir Fuad'la başlıyoruz.

Fuat Bey'in bu konuşması istediği etkiyi oluşturmuş gibi görünüyordu. Tabir-i caizse talebeler nefes almaktan dahi imtina ediyorlardı. Dersin sonunda defteri masanın üzerinde bırakıp dışarı çıktı. Sınıfın kapısından her çıktığında, yüreğinde bir ferahlık hissediyordu.

Doğru bildiklerinden taviz vermemenin haklı gururunu yaşıyor gibiydi. Yıllar önce babasının ona söylediği bir sözü kendine hayat felsefesi edinmişti:

. "Hayat, sen hayal kurarken yaşanan gerçeklerdir. Çok fazla hayal kurarsan hayattan ve gerçeklikten koparsın."

Zehra Hanım, oğlunu yalnızlığını gidersin diye yanına çağırmıştı. Fuat Bey ise sabahları sofraya bile oturmaz, akşamları da yemeğini çalışma masasına isterdi. Annesi bu durumdan oldukça rahatsızdı fakat bunu dillendirip oğlunun huzurunu kaçırmak istemiyordu. Bu tecrit niyeydi, sevgisizlik neden oğlunun ruhunda egemenlik kurmuştu, bilmiyordu. Zehra Hanım, gençliğinde nezaket ve samimiyet abidesi olan oğlunu artık tanıyamaz olmuştu. Günler bu düşüncelerle geçip gidiyordu. Maraş'ta soğuklar kendini göstermeye başlamıştı. Hatta yılın ilk karı yağıyordu. Zehra Hanım oğluna, dizlerine kadar uzanan siyah kabanını giymesini sıkı sıkıya tembih etti. Fuat Bey, bu ihtara uyarak okul yoluna koyuldu. On-on beş dakikalık bir yürüyüşün ardından okula varmıştı. Muallimler odasına girdiğinde içerde dışardakinden daha sert rüzgârlar estiğini hissetti. Kimseden çıt çıkmıyordu. Fuat Bey, ağır adımlarla odanın içerisine ilerlerken masanın üzerinde mavi kaplı bir defter gördü. Bu defteri hatırlıyordu fakat burada ne işi vardı. Defteri eline aldı ve açtığında ilk sayfasında bir notla karşılaştı.

"Merhaba Fuat Hocam, beni hatırladınız mı? Evet, ben çok fazla hayal kurduğu için hayattan ve gerçeklikten kopan o çocuğum. Bugün son defa kalemi elime alıyorum. Biliyorum, siz benim yazdıklarımdan pek hoşlanmazsınız fakat son kez bu mürekkepsiz kaleme tahammül etmenizi rica ediyorum. Hiçbir zaman size ve dersinize karşı bir saygısızlık yapmak istememiştim. Prensiplerinize de yabancı değilim aslında. Bizim evde de benzer kurallar uygulanmakta çünkü. Babam izin vermeden kimse yatağına çekilemez, o söz vermeden kimse konuşmaz, eve geç kalınmasından hiç hoşlanmaz ve onun istemediği bir şeyi evdeki kimse uğraş haline getiremez. Nâzım okumak istedim, ''Okuma şu komünistin kitabını!'' dedi. Necip Fazıl okumak istedim, ''Başımıza irticacı mı kesileceksin?'' dedi. Elime ders kitapları haricinde aldığım her kitapta bir kusur bulundu. Kalemime mürekkep dolduramadım belki ama bol bol gözyaşı doldurdum. Yazdıklarımın silineceğini bile bile yazdım fakat bu uğraş da beni derslerimden geri koyar endişesiyle engellendi. Bu Kara Lise, benim mavi defterime zaman ayırabildiğim tek yerdi fakat bu mekânın da bunun için uygun bir yer olmadığını bana ziyadesiyle hissettirdiniz. Siz, bana hayatın her alanın hayallere kapalı olduğunu öğrettiniz. Benden ayaklarımı yere daha sağlam basmamı istediniz ama kusura bakmayın hocam, ben bunu yapamam. Benim ayaklarım yere basmaya hiç alışmadı, alışmayacak. O yüzden şu an ayaklarımın son bastığı yer bir sandalye tepesi, ona bile uzun süre tahammül edemedim ve ittim. Benim hep nefesim kesiliyordu ama siz buna ilk defa şahit olacaksınız. Ben hayallerimi aldım, gidiyorum. Hoşça kalın..."

Fuat Bey, okuduklarından sonra sendelemeye başladı ve çok geçmeden bayılıp yere düştü. Gözlerini yavaşça açmaya başladığında ezan okunuyordu. Yatağından kalkıp sallana sallana yürümeye başladı. Odasından çıktığında gözü huşu içinde namaz kılan annesine takıldı. Zehra Hanım, namazını tamamladıktan sonra kalkıp kahvaltı hazırlamaya başladı. Fuat Bey, elini yüzünü yıkayıp sofraya oturdu. Gördüğü rüya onu çok etkilemişti. Bir türlü yemeğe başlayamıyordu. Dayanamayıp annesine döndü ve şöyle bir soru yöneltti:

–Anne, benim mavi kaplı bir defterim vardı. Hani üniversiteye İstanbul'a gitmeden önce sana vermiştim. Nerede o?

Annesi gülümseyerek:

"Şu babanın korkusundan gizli gizli yazdığın defter mi?" diye sordu ve cevabını beklemeden kalkıp odasına gitti. Biraz sonra elinde mavi kaplı bir defterle geri döndü. Annesi defteri uzattığında Fuat Bey'in elleri titriyordu. Yıllar sonra ayakları bir kez daha yerden kesilmişti.

–SON–

Bölüm Milliyetçiliği

Gamze YALÇIN

Sevgili okuyucu…

Bu yazının ideolojik bir yanı yoktur. Yazıya ne olmadığıyla başlamak da ilginç oldu. Olsun, bu uyarıyı yapmak lazımdı. Bir ideoloji değil belki ama kişisel bir bakış açısını yansıttığını yazının devamında zaten göreceksiniz.

Neden bahsediyorum bölüm milliyetçiliği derken? Bunu elimden geldiğince açayım. Bölüm derken sevgili okuyucu, üniversitelerde her disiplinin kendi adıyla anılan İngilizce'de department denilen fizik, sosyoloji, hukuk, ekonomi gibi bilim dallarından söz ediyorum. Türkiye'de toplamda 207 üniversite, bu üniversitelerde yer alan yüzlerce bölüm ve bu bölümlerde öğrenim gören milyonlarca öğrenci var. Ne öğretiliyor peki bu öğrencilere? Elbette bilim adına, üretim adına kıymetli şeyler öğretiliyor. Fakat bunların yanında öğretilen hatta aşılanan bir düşünce daha var ki bu düşüncenin dozu aşırıya kaçtı mı problem haline geliyor. En azından benim kanaatim bu yönde. Bu düşünce, üniversitede bir bölümde okuyan öğrenci arkadaşın okuduğu bölümle dünyayı kurtaracağına inanmasıdır.

Ne var ki bunda? Neresi kötü bunun diyebilirsiniz. Gençlik döneminde hayatın soğuk yüzüyle karşılaşmamış pek çok genç dünyayı kurtarma fikrine kapılabilir. Bu fikrin bizatihi kendisinde bir sorun yok zaten. Ama bölümün akademisyenleri tarafından desteklenen hatta pohpohlanan bu fikir sabit bir hâl alınca pek çok çatışmaya temel oluşturabiliyor. Söz gelimi psikoloji okuyan biri en kıymetli disiplinin psikoloji olduğunu, insanlığa fayda sağlayacak bir bilgi üretilecekse bunun psikoloji alanında üretileceğini düşünebiliyor. Düşüncenin kendisinde hâlâ bir problem yok gibi

görünüyor. Psikoloji bilimi pekâlâ insanlık için fayda üretilebilir bir alan. Fakat işin rengi 'diğer'ini değerlendirmeye gelince değişiyor. En kıymetli disiplin psikolojiyse ve insanlık psikolojiye muhtaçsa psikolojiye yakın insanın iyilik halini artırmaya yönelik diğer disiplinler de haliyle bilimin paryaları olacaktır. Böyle mübalağalı bir şekilde ifade edince sanırım söylemek istediğim daha açık hale gelmiştir. Bu durum yalnızca psikoloji bilimi için söz konusu değil hemen her disiplinde bu 'biz yüce ….lar ve diğerleri' düşüncesi hakim vaziyette.

Bilim meşakkatli bir uğraş, bilim insanı da gerçekten bilim yapma çabası içerisindeyse epey ağır bir yükün altına girmiş demektir. Bu kadar ağır bir yükü omuzlamak için de çalıştığı alana mensubiyet duymasının ne sakıncası olabilir ki denilebilir. İşte mesele tam da burada; bir disipline aidiyet duymak, o alanın bir mensubu, temsilcisi olmakla o disiplini diğerlerinin üzerine basarak yüceltmeye çalışmak araındaki ince çizgide şekilleniyor. Üzülerek söylemeliyim ki üniversitelerde çoğunlukla şahit olduğum durum ikincisi oluyor. Kelli felli akademisyenler bile bilim uğruna, ilgilendiği disiplin uğruna milliyetçilik yapabiliyor, öğrencilerine bu milliyetçiliği fevkalade iyi şekilde aşılıyor. Bu tutumlar bana Namık Kemal'in ''Küre-i arzda cennetten bir yer varsa orası Londra'dır.'' sözünü hatırlatıyor. Namık Kemal gibi idrâki üst seviyede bir Tanzimat aydını dahi batı karşısında duyduğu acz ile Londra'yı Paris'i bir cennet bahçesi olarak görebiliyor. Halbuki o vakitlerde sanayi inkılabının şehirlerde meydana getirdiği pis kokuları, fabrikaların çevresinde yaşayan sefil işçileri, sayıları sürekli artan dilencileri vs. hiç görmüyor. Bunun gibi yalnızca akademisyenler değil akademide yer alan öğrencisinden asistanına tüm halkada bu milliyetçilik bir kez kök salınca disiplinin en temeldeki zafiyetlerini görmek de zorlaşıyor.

Kendi disiplinini yüceltmek şeklindeki bu tutumun sebebi, Tanzimat aydınında olduğu gibi bir acz midir, bilmiyorum. Fakat bir psikolog adayı olarak belirtmeden geçemeyeceğim bir nokta daha var. Sosyal psikolojinin konularından biri olan grup davranışlarından bahsederken bireyin kendini ait hissettiği grubu kayırma eğiliminde olduğu gerçeğini atlamamak gerekir. Buna sosyal psikolojide 'İç grup kayırmacılığı' denir. Birey kendi benlik saygısını yükseltmek için üyesi olduğu grubu diğerlerine göre daha üstün görür. Bu insan tutum ve davranışlarını anlama çabası bakımından önemli bir tespittir. Psikoloji biliminde amaç insan duygu, düşünce ve davranışlarını sebepleriyle birlikte anlamdırmak olduğu kadar onu olumlu yönde değiştirmektir. Dolayısıyla, insanın doğal akış içinde kendi grubunu kayırma eğiliminde olması bu kayırmanın haklılığını ve değişmezliğini göstermez.

Bölüm milliyetçiliği olarak adlandırdığım tutum, ilgili disiplinlerde üretilen nitelikli bilimsel bilgiyi de etkiliyor. En doğruya götürecek olan X disiplini içerisinde çalışıldığından bir noktadan sonra bilgi üretiminde amaç işlevsel, nitelikli bilgi üretimi ve bu üretimin hayata aktarımı değil X disiplinin kendisi olabiliyor. O alanda çalışmak, yapılan çalışmanın çıktılarından daha değerli hale gelebiliyor. Bilim artık bir araç olmaktan çıkıp amaç haline gelebiliyor. Üstelik bilim insanı bunun farkında bile olmayabiliyor.

Sonuç olarak bölüm milliyetçiliği; ilgilenilen alanın sevilmesi, o alana aidiyet duyulmasından öte alanın putlaştırılmasına kadar giden tehlikeli bir yola dönüşebiliyor. Naçizane tavsiyem, bilimsel bir çaba içerisinde olan öğrencisinden profesörüne kadar tüm bilim camiasının, bölüm milliyetçiliği hususunda dikkatli olması gerektiğidir.

BİR YIKILIŞIN ANTOLOJİSİ

Berin ALTINOK

Rus Çarlığı Osmanlı'yı yüzyıllarca olumsuz anlamda etkilemiş ve zararlar vermiş bir imparatorluk... Özellikle Anadolu'nun doğu bölgesini çok isteyen ve bu nedenle fazlaca katliam yapan bir devlet...Bölgede hâlâ olumsuz bir olay olduğunda "Rus mu geldi?" tepkisi verilmesine sebep olan pek çok olayda imzaları olan insanlardır Ruslar. Meşhur hükümdarları Deli Petro –ki kendisine batılılar Peter the Great yani Büyük Petro derler- Rusya'nın sıcak denizlere inmesini istiyordu ve bu nedenle Osmanlı'yı zayıflatıp bunun yolunu açmak için var gücüyle hareket etti. Bu istek, daha sonraları Rusya'nın en önemli politikası hâline geldi.

Rusya 1613'ten itibaren Romanov Hânedanı tarafından yönetildi. Hânedan Rusya'yı güçlü bir imparatorluk haline getirdi. Geniş topraklar, farklı milletler, Avrupa'ya yakınlık ve Asya'nın nimetleri ile eserleri günümüzde bile çok değerli olan edebiyatı, askeri gücüyle dünya ülkeleri arasında önemli bir yer edinmiş bir ülke oldu Rusya. Tabi yönetilmesi de zor bir ülke oldu. Ortodoks mezhebinin en güçlü devleti olduğu için de –çünkü diğer Ortodoks milletler Osmanlı azınlığıydılar- kendilerini onların koruyucusu olarak görüyorlardı ve politikalarında bunu ön planda tutuyorlardı. Osmanlı'nın hilâfeti alması ve tüm dünya Müslümanlarının öncüsü konumunda olması gibi... Panslavizm politikası ile de Slav kökenli Sırp, Hırvat vb. milletleri koruma altına almak amacıyla Osmanlı'yı bayağı meşgul ettiler. İşte böyle güçlü bir hânedandı Romanovlar. O dönemde Avrupa'da çok yaygın olan kraliyet üyeleriyle evlilik faktörü de onları batıya daha güçlü bir bağ ile bağlıyordu.

Kanlı Nikola ismini almış hükümdar bu ailedendi ve bir Romanov'du. Anne tarafından Danimarka kralının torunu, İngiltere kraliçesinin, Norveç ve Yunan krallarının yeğeni idi. Baba tarafından akrabaları da Alman, Yunan vb. kraliyet ailelerinin üyeleriyle evliydiler. Babası ölüp tahtı devraldığında 26 yaşındaydı. Annesi hayattaydı. Alman prensesi Alix ile evlendiğinde babasının ölümü bir ay bile olmamıştı. Alix, anne tarafından İngiltere'nin "güneş batmayan imparatorluk" dönemi kraliçesi Victoria'nın torunuydu. Hatta kraliçenin en sevdiği torunu olduğu söylenir. Evlenince Alexandra adını aldı ve çok da istekli olmamasına rağmen Ortodoks mezhebine geçti. Ancak sonra çok dindar bir Ortodoks oldu. Ablası da Nikola'nın amcası Sergei Alexandroviç ile evliydi. Alexandra, Nikola'nın düşüşünde önemli bir

yere sahip oldu. Çünkü bazı kararlarda kocasını çok etkiliyordu. Kendisi de aristokrat bir aileden geldiği ve hükümdar kanı taşıması yanı sıra iyi eğitilmiş olması gerektiği hâlde Alexandra hiçbir zaman yerinde hareket edemedi. Belki de şansı hiçbir zaman yaver gitmedi ve hayat onu çamura sürükledi. Bunu bilmek mümkün değil.

Önce Nikola ve Alexandra'nın evliliğine kısa bir göz atalım: 1894'te evlendiler, ertesi yıl ilk kızları Olga doğdu. Daha sonra sırasıyla; Tatiana, babaannesinin ismini alan Maria ve Anastasia doğdular. Kızlarını çok seviyorlardı ancak her hükümdar gibi Nikola da bir erkek vârise muhtaçtı. Sonunda 1904 yılında Alexei doğdu ve ailenin yüzü güldü. Ancak Alexandra Kraliçe Victoria'nın soyundan geliyordu ve bu soy hemofili hastalığını taşıyordu. Hastalık yıllarca beklenen veliaht Alexei'de çıktı. Henüz birkaç günlükken ailenin neşesi kaçtı. Tam bu sırada çok iyi bir zamanlamayla Rasputin ortaya çıktı. Kendisi Rusya'da iyi bir üfürükçü olarak nam salmıştı. Hâlâ nasıl olduğu bilinmeyen bir şekilde Çareviçin kanamalarını durduruyordu. Veliahtın hayatını kurtaran bu adam Çariçe'nin minnetine maruz kaldı. Oğlu için her şeyi yapmaya hazırdı çünkü. Zaten Çariçe dindarlığı bağnazlık boyutunda yaşayan bir kadındı. Dönemin tıbbının hemofiliye çare bulamayışı da onun bu mistik adama bağlanmasına sebep oldu. Çar da minnettardı Rasputin'e. Bu yeteneği ona sarayın ve iktidarın kapısını açtı. Çar ve özellikle Çariçe zamanla Rasputin'in kuklası haline geldiler. Çarın ikna olmadığı durumlarda Çariçe, Rasputin'in sözlerini dinlemesi konusunda ikna edici oluyordu. Elbette düşmanları da çoktu Rasputin'in. Defalarca suikaste uğradı. Bu da Çar ve Çariçe için endişe vericiydi. Onu güvenliği için saraya davet ettiler. Bundan sonra Çariçe ve Rasputin'in yasak bir ilişki yaşadığı dedikodusu dolandı durdu ülkede. Ancak Çar hiç birine kulak asmadı ve yetkilerini genişletmeye devam etti bu papazın. Gazeteler ve dergiler Çariçe ve Rasputin'in karikatürleriyle doldu taştı. Çariçe bunları hiç dinlemedi. Rasputin'i çekemeyenler olduğunu söyledi durdu. İddialar gerçek miydi bilinmez. Gerçek olan iddiaların Çarlık ailesinin de Rasputin'in de sonunu hazırladığıydı.

Çar ve Çariçe'nin kulak asmadığı tek konu bu değildi. Hiçbir konuda söylenenleri dinlemediler. Bu durum hânedanın diğer üyelerinin tepkisine yol açıyordu. Çarın annesi, kardeşleri, kuzenleri, enişteleri meşhur Prens Felix Yusupov ve ülkenin başbakan ve içişleri bakanı gibi üst düzeylerinin tavsiye ve eleştirilerini karşılıksız bıraktılar. Çünkü onlara göre bu adam oğullarını kurtaracak tek faniydi. Bu da hânedanın bekası için gerekliydi.

Çarın yönetiminde sorunlar ve hoşnutsuzluklar daha taç giydikten kısa süre sonra gerçekleşmeye başladı. Taç giyme şerefine halka başörtüsü, yiyecek vesaire türlü hediyeler dağıtılması kararlaştırılmıştı. Organizasyon, Çarın amcası Sergei kontrolündeydi. Sergei katılımın 200.000'i geçmeyeceğini tahmin ederek hazırlık yapmıştı. Ancak toplam 800.000 kişi katıldı. İzdiham oluştu ve yetersiz güvenlik önlemleri sebebiyle yüzbinlerce ölü oluştu. Ölüler hızlıca at arabalarına istiflendi. Hânedan üyeleri arabalardaki insanların kendilerini gördüğünü sanarak, törenden sonra arabalarıyla meydandan geçerken el sallıyorlardı. Hâlbuki el salladıkları kişiler artık yaşamıyordu. Aslında organizasyonu amcası yapmıştı Çarın bu olayda bir kabahati yoktu. Amcası uyarılara rağmen güvenlik önlemlerini artırmamıştı ve felâkete zemin hazırlamıştı. Bu olayda Çar'a yüklenmek pek doğru değil elbette ancak aynı günün akşamında Fransız büyükelçinin sarayında içki içip Çariçe ile dans eden Çar, "Kanlı Nikola" namını o gün kazandı. Çariçe ise kendini sevdirebilme ihtimalini sıfıra düşürdü. Olaydan sonra ölenlerin ailelerini ve yaralıları ziyaret edip üzüntülerini belirtmeleri de işe yaramadı.

Nikola, güçlü bir devleti yönetebilecek kadar akıl, bilgi, feraset ve liderlik becerisine sahip değildi. Kendini seçilmiş görüyordu ve bunu devam ettirmek için çabaladı. Gücünü savaşla ispatlamak maksadıyla RUS-JAPON savaşına girdi. Sonucu onun için çok ağır oldu. Savaş boyunca yanlış kararlar aldı. Aslında savaşı kazanabilseydi tahtını sağlamlaştırabilirdi ancak kendisi ve kaderi onu batağa itiyordu. Savaş, Rus donanmasının bozgunuyla sona erdi. Devamında kıtlık, işsizlik ve enflasyon halkın iyice belini büktü. Eylemler başladı. İşçiler adil çalışma koşulları ve maaş beklentisindeydi, fabrikalarda grevler baş gösterdi ve protestolar başladı. Protestolarda halka kulak vermek yerine kanlı bir bastırma yöntemi kullanıldı. Hatta bir keresinde yalnızca Çar'ı görmek amaçlı saraya yaklaşmak isteyen halka ateş açıldı ve çok sayıda kişi öldü. Çar her protestoyu, eylemi, yürüyüşü askerlerine ateş açma emri vererek kontrol altına alma yoluna gitti. Gücünü askerden alıyor, askerine çok güveniyor ve emrinden çıkmayacaklarını düşünüyordu. Askerler de bu rahatlıkla halka zulmü ileri boyuta taşıdılar. Çarın düşmanları artıyordu böylece. Ancak Çar ve ailesi halkın onları hiç bırakmayacağını düşünmeye devam ettiler. Gün geçtikçe özgürlük, adalet kavramları daha çok konuşulmaya başlandı. Mevcut iktidardan bekleniyordu tüm bunlar. Çar'ın reformlar yapmasını ve halkın durumunu göz önüne alarak hareket etmesini beklerken kurşuna maruz kalan halk arasındaki hoşnutsuzluk ancak yönetimin değişmesiyle ortadan kalkacağı inancı yayılmaya başlıyordu. Devrim taraftarları günden güne

çoğalıyordu. Onların amansız düşmanı da Sergei amcaydı. Katı şekilde karşılık verildi her girişime. Sonunda Sergei bir suikaste kurban gitti.

Ne Çar ne Çariçe halkın tavırlarını anlamaya çalışmadı hiç. Hatta kendilerini uyaranları görevden alma yoluna gittiler. Rasputin'in adamlarının yolu açılıyordu böylece. Danışmanlarının baskılarına dayanamayıp Duma denen meclisi kurdurdu. Aslında Çar'a başka seçenek kalmamıştı çünkü ülke yönetilecek gibi değildi. Ancak Duma'ya gereken yetkileri de vermemişti. Çünkü kendisini Tanrı'nın seçtiği hükümdar olarak görüyordu ve yetkilerini paylaşmaya niyeti yoktu. Otoritesini sarsması kendisi ve hânedan açısından mutlak hâkimiyeti kaybetmek anlamına geliyordu.

Birinci Dünya Savaşı'nın çıkması, aile için ayrı bir trajedidir. Aslında ülkelerin çoğu için böyle oldu. Ancak Alexandra ve ablası Alman idi. Alman kralı Willhem ile teyze çocuklarıydılar. Rusya ise Almanya'ya karşı savaşa girmişti. Savaşta alınan yanlış kararlar Alexandra'nın Alman casusu olduğunu düşüncesine itti. Ruslar kendisine hiç güvenmiyordu artık. Savaş zaten kuzenler arasında gerçekleşiyordu. Willhem, Alexandra ve İngiltere kralı kuzenlerdi. Ayrıca Çar ve George, teyze çocuklarıydılar. Dönemin Bulgar ve Yunan kralları da yine akrabalarıydı her birinin. Aile içi bir kavga gibiydi yani bu savaş. Kabine, Çarı Rusya'nın menfaatleri gereği savaşa İngiltere safında girmeye ikna etti. Bu savaştan sonra Rusya'yı eski gücüne getirebileceğini düşündü. Böylece otoriteyi tekrar sağlaması mümkün olur, düşüncesindeydi.

Ruslar, savaşa mecburen girip kazananların tarafında oldukları hâlde başarı gösteremediler. Hâlbuki çok güçlü bir orduya sahiplerdi. Başarısızlığın en büyük sebebi askerin de yönetimden hoşnutsuzluğuydu. Çünkü düşük rütbeli askerler çok kötü şartlarda mücadele vermelerinin yanı sıra çok kötü muamele görüyorlardı üslerinden. Devrim taraftarları askerin içinde de çoğalıyordu. Nikola yanlış bir karar daha verdi savaş sırasında. Merkezde olması gereken zamanda orduya katıldı. Çünkü başkomutan Nikolaşa, Rasputin ve Çariçe'nin isteğiyle görevden alınmıştı. Hâlbuki Nikolaşa liyakat sahibi ve başarılı biriydi. Bu durumu hafifletmek ve ordunun kendinden memnun olmasını sağlamak için içlerine girmek istedi Çar. Yerine Çariçeyi yani Rasputin'i bıraktı. İçişleri bakanına kadar bakanların çoğunu değiştirdi Çariçe.

Çar'ın annesi oğlunu uyarıyor ve yanlış kararlarından dönmesini istiyordu. Ancak Çar onu dinlemedi. Alexandra iyice kötüye gidiyordu. Esrara alışmıştı. Ablası onu sürekli uyarıyor ancak sözünü dinletemiyordu. Sonunda Prens Felix Yusupov Rasputin'i öldürdü. Bu şekilde Çarın etki altında kalmadan doğru kararlar almasının mümkün olduğunu düşündüler. Ancak Çar hatalarına devam etti. O zaman anlaşıldı ki hatalar Çar'ın kendisinindi, bir başkasının değil. Rasputin'in öldüğü Aralık 1916, savaşın çok ilerlediği zamanlardı. Vaziyet çok kötüydü. Nikola cephede, Çariçe saraydaydı. İtilaf devletleri Çanakkale'yi geçememiş, bu da Rusya'ya yardımın ulaşmasını engellemişti. Muhalifler bu fırsatı kaçırmamalıydı.

1917 Şubat'ında halk saraya yürüdü. Çariçe birkaç holiganın işi deyip önemsemedi yine. Ancak Nikola endişeliydi. Mart ayı geldiğinde Nikola, kardeşi lehine tahttan çekildi. Oğlu lehine çekilemezdi çünkü ülkenin güçlü bir lidere ihtiyacı vardı ve zayıf olan öldürülebilirdi. Kardeşi bunu bilerek yönetimi kabul etmedi ve geçici bir hükümet kuruldu. Geçici hükümet Menşevik ve Bolşeviklerden oluşuyordu. Her iki grup da Çar'ın vasıfsızlığından rahatsız olup devrim mücadelesi veren gruplardı. Ancak Menşevikler, Çar ve ailesine karşı kötü bir uygulamaya karşıydılar. Geçici hükümetin başkanı Alexandr Kerenskiy Menşeviklerdendi. Kerenskiy, Çar ailesinin güvenliğini sağlamak için onları uzak bir eve götürdü. Ancak kendi hükümeti de Lenin liderliğindeki Bolşevikler tarafından Ekim/Kasım 1917'de devrilince ülkeden kaçmak durumunda kaldı. Lenin ise yıllarca Çar'ın idam edilmesini savunmuştu. Çar'ın ailesi Bolşeviklerin vicdanına kalmıştı artık. Mayıs ayında Çar, Çariçe ve Maria özel bir eve götürüldü. Çareviç hasta olduğu için kalmalıydı ve diğer kızlar onunla sarayda kaldılar, daha sonra ailelerinin yanına gittiler. Bolşevik gardiyanların denetiminde kaldılar. Başta gardiyanlar onlara iyi davrandı hatta yakın ilişki kurdular ancak Bolşevik

yönetimi kaçmalarına yardım edilir korkusuyla, görevlileri değiştirdi ve katı gardiyanlar gönderdi. Çar ailesi hâlâ onların kendilerine dokunmayacağını veya kaçırılabileceklerini düşünüyorlardı. Hatta bu sebeple tüm mücevherlerini elbiselerinin içine dikmişlerdi. Kaçarken götürmenin bu şekilde kolay olabileceğini düşündüler.

Çarın ailesinin diğer üyeleriyle bağlantısı uzun zamandır kesilmişti. Ancak Çar irtibatı kesilmediği son zamanlarda annesine bir mektup ve kuzeni İngiltere kralı George'a yardım talebi göndermişti. İngiltere, dönemin en güçlü ülkesiydi ve kral isterse bu yardımı yapabilirdi. Ancak İngiltere'de o dönemde yoğun bir Alman karşıtı propaganda vardı. Çünkü devam eden savaşı meşru göstermenin tek yolu buydu kral için. Çarın eşi Alexandra ise Alman idi. Bu yardım halk tarafından hoş karşılanmayabilirdi. Aslında Britanya Hânedanı da Alman kökenlidir. Hatta 1917'ye kadar kullandıkları hânedan ismi de Almanca'dır. Ancak 1917'de isimleri Windsor olarak değiştirilir kral tarafından. Bu sayede kraliyet Alman kökenlerini halka unutturmuştur.

Sonuç olarak Çar ve ailesi kaderlerine terk edilmişlerdir. Aslında annesi önceden Çar'a ilk fırsatta kaçmasını tembihlemiştir ancak Çar, durumun vahâmetini göremediğinden hızlı hareket etme gereği duymamıştır. Çar ve ailesi Temmuz ayının 17/18. gecesi güvenli bir yere nakil mazeretiyle götürüldükleri bodrum katında kurşuna dizildiler. Götürülmeden önce kendilerine, bulundukları bölgede çatışmalar gerçekleştiği ve hayatlarının tehlike altında olduğu söylendi. Gitmeden önce de bir aile fotoğrafı çektirilmeleri gerektiği söylendi. Fotoğraf için yan yana dizildikten sonra başgardiyan idam hükümlerini okudu. Çar ve ailesi şaşkınlık içerisinde kaldılar. Yanlarında doktor, hemşire, hizmetkârlardan oluşan bir maiyet de vardı. Hüküm okunur okumaz, başgardiyan Çar'ın kafasına sıktı kurşunları. Diğer askerler de ailenin geri kalanına ve çalışanlarına boşalttılar şarjörlerini. İlginç bir şey olmuştu ve gardiyanlar korkmaya başlamıştı. Kızlar bir türlü ölmüyordu. Kurşun onlara işlemiyordu. Çünkü kaçmadan önce elbiselerine diktikleri mücevherler o kadar sık işlenmişti ki bir nevi çelik yelek vazifesi görmüştü. Dünyanın en pahalı çelik yeleğiydi bunlar ve dünyanın en pahalı çelik yeleği bile ölümlerine engel olamadı. Kafalarına, şakaklarına isabet eden kurşunlarla öldü kızlar. Askerler oradakilerin öldüğünden emin olmak için bu defa süngülediler her birini. Çar ailesi ve mâiyeti alelacele evden çıkarılıp yakıldıktan sonra ormana gömüldüler. Çar'ın idam edildiği duyuruldu. Ancak geri kalanlarla ilgili bir açıklama yapılmadı. Kimse öğrenemedi yıllarca onlara ne olduğunu. Sovyet yönetimi döneminde bir iki araştırmacı bazı ipuçlarına ulaştı ancak bu Sovyet iktidarına zarar verir düşüncesiyle hemen üstü kapatıldı.

Sonraları Anastasia olduğunu söyleyen kişiler çıktı ortaya. En meşhuru da Berlin-Almanya'da ortaya çıkan Polonyalı bir akıl hastasıydı. Ancak Anastasia'nın o zaman hâlâ hayatta olan halası Olga ve öğretmeni onun Anastasia olmadığını söylediler. Ölene kadar iddia etti Anastasia olduğunu. Gardiyanlardan birinin ona acıyıp gizlice kaçırdığını anlattı durdu.

Olga hala, babaanne Maria Dagmar, Prens Felix Yusupov ve hânedanın şanslı üyeleri bir gemiyle ülkeden kaçmayı başardılar. Bu sayede kıyımdan kurtuldular. Çünkü Sovyetler Romanovların ele geçirdikleri tüm üyelerini kurşuna diziyorlardı. Alexandra'nın ablası da dahil 18 kişi bir kuyuya bırakılıp üzerine el bombaları atılarak öldürüldü. Kanlı Nikola ve Alexandra'nın hatalarının bedelini Romanovlar acı bir şekilde ödedi. Hiç suçları olmadığı hâlde çocukları ölümün en acı yüzüyle karşılaştılar. Çarın ailesinin kalıntıları, SSCB dağıldıktan sonra ortaya çıkarılabildi. Cenazeler bu kez törenle defnedildi ve Ortodoks kilisesi aileyi "aziz" ilân etti.

Başarının 5 Basamağı

Emrah TOPCU

Bir gün oturup düşündüm kendi şehrimde saatlerce, ''Ben kimim?'' diye? ''Ne yapabilirim, ne yapmalıyım?'' diye. Nereden başlamalıyım, başlamaya layık mıyım? Bir çok düşünce fırtınaları içerisinde sokakta kalmanın endişesiyle sert rüzgârlı havaya rağmen o düşünce evinin kapı kulpunu kendime doğru çekip içeriye atabildim kendimi. Karşıma tam beş ayrı basamak çıktı. Her basamakta farklı şeyler yazılıydı. Ama birine geçmeden diğerleri okunmayacak bir aralıkta diziliydi bu basamaklar. İlk basamakta bir soru yer alıyordu:

Yolculuğun Nereye?

Bu soruyu okuyunca farkına vardım "yolcu" olduğumun. Demek ki ben burada kalmak için yaratılmamıştım. Gelmiştim ve gidecektim. Bir hedefim olmalıydı. Düşündüm taşındım. Evet, dedim. Benim yolculuğum oraya olacak. Hedefimi fısıldadım kendime ve o basamağa bastım. İkinci basamaktaki soru da belirginleşti artık. Şöyleydi:

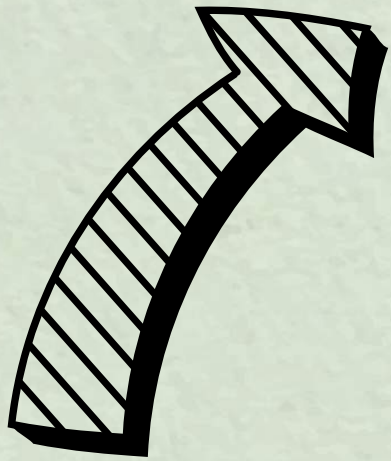

Bunu Niçin İstiyorsun?

Ne acı ki hedefimi seçmede acele etmiş olmalıyım ki gideceğim yere neden gitmek istediğimle açıkçası daha yüzleşmemiştim. Yine düşündüm biraz sebepler sıraladım kendime. O sebeplerin ne kadar gerçekçi olduğunu düşündüm. Tamam dedim benim bir hedefim varsa bir de amacım var. O halde devam edebilirdim. Etmem gerekiyordu ve adımımı atıp diğer basamağa koydum ayaklarımı. Bu soru gerçekten beni etkilemişti. Basamakta şöyle yazıyordu:

Sen Bunu Gerçekten Yapabilir Misin?

Evet, çok da doğru söylüyordu. Bir hedefim vardı gitmek istediğim bir güzergâh vardı oraya gitmek için çeşitli nedenlerim de vardı. Peki benim oraya gidecek gücüm, kudretim var mıydı? Bunu yapacak kabiliyete sahip miydim? Bu basamakta bana yardım edecek bir araç vardı: Sağ yanımda asılı duran bir aynaydı o. Bir şeyler demek istiyordu... ''Eğer bu basamağa geldiysen bana bakmadan geçme!'' der gibi. Baktım aynaya, kendime baktım. ''Gerçekten bunu yapmaya hazır mıydım?'' diye muhasebe ettim. Hedefimin, gayemin mukaddesatını düşündüm. Artık karar vermiştim "Neden yapamayayım ki?'' diyerek sağlam ve kararlı bir hamleyle dördüncü basamağa geçtim. Sorudan önce basamağın hemen köşesindeki obje dikkatimi çekti: O hareketsiz bir kum saatiydi. Elime aldım ve soruyu okumaya öyle başladım:

Zamanını Verimli Kullanacak Mısın?

Kum saati bana bir yarışın içinde olduğumu haber verdi aslında. Bu yol tembellik kabul etmeyecekti. Planlı programlı olmak, disiplinli, iradeli olmak gerekiyordu. Zaman belki birçok insanın heba ettiği nimetlerden biriydi. Hedefim sağlam, gayem sağlamdı. İnancıma ve bunu yapabileceğime de güvenim tamdı. Ama bu kademe benden irade sahibi olmamı bekliyordu. Zamanımı iyi kullanacak ona sahip çıkacak iradem olması gerekiyordu. Bu uykudan, gereksiz hazlardan, boş işlerden -malayani- vazgeçme basamağıydı.

Çok zor olmuştu onları terk etmem ama ben yolcuydum bir davam vardı fedakârlık en çok bana yakışırdı. Beni bekleyen bir gelecek vardı, beni bekleyen yarınlar vardı, kendimin ve başkalarının kurtulmasına vesile olacağım hayırlı isteklerim vardı. Beni dünyanın bir köşesinde bekleyen küçük bir çocuk vardı belki de. ''Ben yapamam!'' diyemedim. Ben ileride çocuklarıma:

''Ben yapamadım, ben okuyamadım siz yapın siz okuyun!''diyecek, yarı buruk insanlardan olmak istemiyordum çünkü. Elimdeki kum saatiyle beraber son basamağa adımımı attım. Fark ettim ki kum saatimdeki kumlar yavaş yavaş hareketE geçmeye başladı. Sanki geri sayım çağrısıydı bu. Arkama baktım bu basamakları geçmiştim. O halde bir sonuca varmış olmalıydım. Vakit başlamıştı. Son basamağın üstünde büyük harflerle şu yazılıydı:

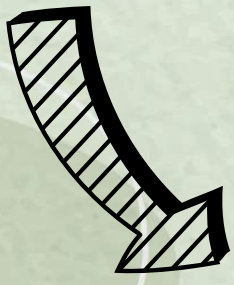

Mücadele Et

"Mücadele etmeye hazır mısın?" sorusuydu bu. Sonunu düşünen kahraman olamazdı. Adımımı attım mücadele edecektim. Çünkü biliyordum ki sefer bizden, zafer Allah'tandır...

#Biyografi

Oğuz Atay

"Ben buradayım sevgili okuyucum peki ya sen neredesin?"

Ayşe Rüveyda AKGÜNGÖR

“Beni hemen anlamalısın, çünkü ben kitap değilim. Çünkü ben öldükten sonra kimse beni okuyamaz, yaşarken anlaşılmaya mecburum.” demişti Oğuz Atay. Onunla aynı zamanda yaşayıp onu anlayanlardan olmayı dilerdim içtenlikle. Yaşarken kendisini bilenler yalnızca mühendis olduğunu andılar şüphesiz. Çünkü bilinir ki yazmak öyle pek mühim bir iş değildir. “Yazıyorsanız neden edebiyat okumadınız?” denir. Halbuki yazmak, kalıpların çokça ötesindedir.
Yazar, akademisyen, düşünür ve yaşar Oğuz Atay, öğretmen bir annenin ve hukuk alanında ihtisas yapmış bir babanın evladı olarak 12 Ekim 1934 tarihinde Kastamonu'da dünyaya geldi. İlk eğitimlerini başlıca annesi olmak üzere ailesinden aldı. Gayesi anlaşılmak olan, sakin bir çocuktu. Gençliği de çocukluğu ışığında anlaşılmak söylemleri ile geçiverdi. Lise yıllarının ardından İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Fakültesi'ni kazandı. Mühendislik kariyerini ilerleyen yıllarda akademide kalarak devam ettirdi.

Askerliğinde Vüsat Bener ve Cevat Çapan ile tanıştı. Onlar aracılığı ile Pazar Postası'nda yazmaya başladı. Bu dergi çevresinde kurduğu ilişkiler sayesinde Cemal Süreya, Turgut Uyar, Yılmaz Güney, Attila İlhan, Can Yücel gibi isimlerle iletişim kurmaya başladı.

Kendi hayatında ve dönemin Türkiye'sinde yaşananlar kalemine güçlü bir tesirde bulunmaktaydı şüphesiz. Tüm bunların yanı sıra Tolstoy, Dostoyevski, Gorki, Stendhal, Wilde, Kafka, Nabokov, Ali ve Atılgan gibi yazarlardan yaptığı okumalar da kalemine etki göstermekteydi.

Oğuz Atay, ilk önce bir roman kaleme aldı. Adına Tutunamayanlar dedi naçizane. Bu hayata, kendisi gibi tutunamayan ve boşluğa düşenlerin hikayesiydi bu kitap. Hangi yayınevine gitse ret cevabı aldı. Hayattan umduğunu bulamayan Oğuz Atay, TRT Roman Ödülü'nü kazanınca da bastı kitabını nihayet. Tarih, onu Türk edebiyatının ilk 'postmodern' edebiyatçısı olarak anacaktı bundan sonra. Kendi ifadesiyle roman için geç kalan ve edebiyatın mutfağında pişmeden bu dünyada yer alan kimselerdendi.

Tutunamayanlar yayımlandıktan sonra eleştirilere maruz kalan Atay, girdiği yoldan dönmedi. Yaklaşık bir yıl kadar sonra Tehlikeli Oyunlar (1973) adlı eseri yayımlandı. Üçüncü kitabıysa, bir hikaye kitabı olan Korkuyu Beklerken (1975) oldu.

Bir Bilim Adamının Romanı: Mustafa İnan (1975) kitabını mühendislik fakültesinden hocası Mustafa İnan'ın hayat öyküsü olarak kaleme aldı. Yetmişli yıllarda verdiği bir röportajında bu eserini, gençleri bilim insanı olmaya gönüllendirmek üzere yazdığını ve yayımladığını dile getirdi.

Eserlerinde genel olarak hayatının sonuna kadar hissine büründüğü yabancılaşma, umutsuzluk, bunaltı, karamsarlık, iletişimsizlik gibi temaları işledi. Yazarlar arasından da en çok Halit Ziya'yı kendi duyarlılığına yakın buldu. Ziya da tıpkı kendisi gibi kırık hayatları işlemekteydi.

1961 yılında üniversiteden de arkadaşı olan modacı terzi Fikriye Fatma Gürbüz ile evlendi. 1962'de Özge adlı bir kızı oldu. Kızı henüz beş yaşındayken boşandı ve ardından Beyoğlu'na taşındı. Bu ev onun ilk eserlerinin mutfağı oldu ona. Yaklaşık on yıl sonra 1974'te sanat muhabiri Pakize Kutlu ile evlenerek hayatına devam etti.

Çok vakit geçmeden henüz kırklı yaşlarındayken beyninde iki adet tümörün varlığından haberdar edildi. Tedavi için Londra'ya gitmesi gerekmekteydi. Lakin tedavinin pek bir faydasını göremediği malumdu. İstanbul'un soğuk kış günlerinden bir salı, arkadaşlarıyla oturmaya, Mecidiyeköy'deki Can Apartmanı'na gitti. Bir vakit lavaboya gitmek üzere arkadaşlarının yanından ayrıldı. Uzunca bir süre geri dönmediğini fark eden arkadaşları ona seslenmişlerdi. Oğuzcuğum Atay onlara kendince “merak etmeyin, daha ölmedim.” yanıtını verdi. Ne üzücüdür ki bu, onun sesini son duyuşları oldu.

Oğuz Atay, 13 Aralık 1977 Salı günü bu dünyanın vahametli oyunlarından geçerek aramızdan ayrıldı. ''Türk edebiyatının Dostoyevski'si'' denilen Atay, tıpkı onun gibi öldükten sonra bilindi ve tanındı.

Öldükten sonra birkaç karalamasını eşi dostu kitap haline getirdi. Bunlar: Topografya (1970), Oyunlarda Yaşayanlar (1985), Günlük (1987), Eylembilim (1998) adlarıyla yayımlandı. Atay'ın en büyük projesi olan Türkiye'nin Ruhu adlı eseri ise ölümü sebebiyle asla yayımlanamadı.

Sevgi ve rahmetle.

EĞİTİMLE SÖMÜRGELEŞTİRME

Youssouf OUSMAN

Afrika'nın önemli kahramanlarından Nelson Mandela, bir değerlendirmesinde şöyle demişti:

"Dünyayı değiştirmek için kullanabileceğiniz en etkili silah, eğitimdir". Bu sözden yola çıkarak eğitimi, bir toplumun en temel direği olarak tanımlayabiliriz.

Eğitim, toplumun yapısını ve kaderini belirleyen bir unsurdur. İhmal edildiğinde de toplum çöker, kendini unutur ve de yavaş yavaş yok olur. Bu sebeple, bir toplumu kendinize göre ayarlamak, parmağınızda oynatmak, hatta sömürmek isterseniz, ordusunu değil eğitim sistemini kontrolünüze almanız yeterlidir.

Evet, eğitimle sömürmek! Bu taktik, sömürgeciliği

hayatın vazgeçilmez unsuru haline getiren emperyalist güçlerin en önemli araçlarındandı(r). Çünkü onlar 1960'lı yıllarda, Afrika halklarına sözde özgürlük sevincini yaşatırken, bıraktıkları eğitim sistemi ile sömürgeciliği bugün dahi sürdürmektedirler. Bu sayede, sömürme yöntemini kendi menfaatleri için daha verimli hale getirmişlerdir.

Eğitimi kullanarak sömürgeciliği ölümsüzleştirmek... Eğitimle bir devlet nasıl mı sömürülür: 1950'li yıllara kısaca bir bakalım! Batılı emperyalist güçler artık halkların direnişine dayanamıyordu. Bu nedenle, Afrika'nın yeraltı ve yerüstü zenginliklerini sömürmek için çeşitli yollar arıyorlardı. Ta ki, eğitimin halk üzerindeki etkisi ve gücü anlaşılıncaya kadar... Ya Afrika toplumunu eğitimsiz, cahil olması sağlanacak ya da Avrupalıların işine ve menfaatlerine yarayacak şekilde düzenlenmiş bir eğitim sistemine tabi olacaklar.

Öyle bir eğitim sistemi kuruldu ki; çocuklar, daha 2-3 yaşındayken anaokul eğitimiyle tanışır. Çocuklar, böylece Fransızca ya da İngilizce olarak şarkı söyler, şiirleri duyup ezberlemeye başlar. Bunun ardından, 6 sene sürecek olan ilkokul eğitimine başlar. Sömürünün en önemli aşaması burasıdır; çünkü bu dönemde çocuğun tertemiz beyni yıkanmaya başlar.

Emperyalistler bu süreci daha etkili hale getirebilmek için fen, edebiyat ve tarih derslerinin ağırlıkta olduğu bir ilkokul düzeni kurmuşlardır. Bu eğitim sistemi, 4 senelik ortaokul, 4 senelik lise ve seçtiği bölüme göre 4 senelik üniversite hayatında da aynı şekilde devam eder. Şimdi bir bu sistemde okuyan bir bireyin neye dönüştüğüne bakalım:

Bu kişi, eğitim hayatında öyle bir tarih okumuştur ki, ne Afrika'nın eski medeniyetinden ne de kahramanlarından haberdardır; Afrika'ya medeniyeti Avrupalıların getirdiğini sanır. Anadilini konuşmaktan utanır;, Fransızca'yı, İngilizce'yi konuşarak hava atar. Kendi kültüründen utanır, Batı kültürünü medeniyet sayar. Ülkesinin geri kalmasını kader olarak kabullenir, mücadele etmez. Özgüvenini ve vatan sevdasını kaybeder, düşmanına hayran olur.

Bütün bu değişikliklere uğradıktan sonra, başına en büyük felâket gelir:

Vatanını satacak adam profili kazanır...

Zaten bu eğitim sistemini kuranların amacı bu değil miydi? İlgili ülkelerde okumuşları bu duruma sokup kaynaklarını sömürmeye devam etmek... Peki, bu kadar zararlı bir eğitim sistemi bugüne kadar niye revize edilmedi? Bu sorunun cevabı oldukça açık:

Bu eğitim sisteminin kurbanları yönetiyor memleketleri. Yıllar boyunca bir kral gibi iktidarda kalmak için anayasayı değiştirmekle uğraşan yenilik taraftarı devlet başkanları, bu eğitim sistemin dokunulmazlığına sonsuz saygı duymaktadır.

Afrika ülkelerinde; devlet okulları, özel okullar ve dini okullar olmak üzere üç okul çeşidi bulunmasına rağmen, herkes eski sömürgecilerin eğitim programını memnuniyetle uygulamaktadır. Devlet okulları, zaten malzeme eksikliği ve ciddiyetsizlikten dolayı kaliteli bir eğitim sistemine sahip değildir. Bu yüzden, imkânları kısıtlı olanlar dışında kimse bu okulları tercih etmez.

Aynı şekilde, okulda sırf maaşı için bulunan hoca ve idareciler, ne öğrencilerin iyi eğitilmesini ne de vatanın geleceğini umursuyorlar. Devlet okullarının bu kötü durumu sebebiyle, durumu iyi olan çocuklar özel okullara gönderilmektedir.

Özel okullar iki farklı yapıya ayrılmaktadır: Misyoner okulları ve medreseler. Misyoner okullarda hocalar ve idare ekibi kaliteli olup eğitimi özenle verseler de, bunun öğrencilere sağladığı tek fayda, sınavlarda diğer öğrencilere göre yüksek not almaktır.

Gerçek şu ki, sırf sınavdan yüksek not almak için bu okullara giden Müslüman çocuklar bile kilisenin zili çaldığında duaya katılmak zorundadır.

Son olarak İslami okullar, devletten hiçbir destek alamayınca en kalitesiz okullar olarak son sıralarda yer almaktadırlar. Üstelik kısıtlı imkânlar ve ağırlıklı olarak dini eğitim verdikleri için çok fazla öğrenci bulamamaktadırlar. Müslüman aileler bile çocuklarını bu okullara gönderecek fedakârlıktan yoksunlar.

Acaba bu kâbusa bir son vermenin zamanı gelmedi mi? Kendi şartlarına uygun, kendi ülkelerinin geleceğine faydalı çocukları yetiştirmeye ne zaman gönül verilecek? Ne zaman diğerlerine özenmeyi bırakıp kendi olma duygusu yeşerecek? Avrupa'da Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarının sıcak olmasından dolayı tatil ilân edilmiş diye o ayların yağışlı olduğu Afrika'da aynı dönemde tatil yapılması şart mı? Ne zaman bu hatayı işlemekten vazgeçip çocukları sıcak havalarda okutup yağışlı havalarda tatile göndermekten vazgeçilecek? Okullarda, örnek alınması gereken isimsiz kahramanları anlatıp çocukların düşmana hayran olması önlenecek ve kendine has eğitim sistemi ne zaman uygulamaya geçirilecektir?

Bütün bu sorulara cevap ararken unutulmamalıdır ki; "Aslanların tarihçisi bulunmadığı sürece, av hikâyeleri avcıyı övmeye devam edecektir."

Malatya'da Yaşamak

Ilgın ULUIŞIK

Merkeze oturup bir yandan Tohma Çayı'nı diğer yandan da havuzları ve Somuncu Baba'yı görmek için Darende'ye gitmektir.

Kemal Sunal'ın filmlerini izleyince "hemşehrim" deyip tekrar tekrar gurur duymaktır.

Şire Pazarı'ndan geçerken esnafların dolu dolu kayısı ve kayısı çeşitlerinden tattırmasıdır.

İnönü heykeli'nin önünde arkadaşınla buluşup Kapalı Çarşı'yı bir tur gezmektir.

Şemsiye sokağına her gittiğinde çeşit çeşit şemsiyeleri görmektir.

Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış Aslantepe Höyüğü'nde tarihin kokusunu almaktır.

Beydağı'nın eteklerine çıkıp tüm Malatya'yı bir kareye sığdıramasan da zihninde fotoğraflamaktır.

Kanalboyu'ndan dondurma yemeden çıkmamaktır.

Kayısıya "mişmiş" denmesidir.

Orduzu'da arkana yaslanarak gölü seyretmektir.

Araba sürerken Mercedes Kadir'in aniden karşına çıkıp, sigara istemesidir.

Yaz mevsimlerinde Gündüzbey'e gidip masanın altından geçen derede çayını içerek serinlemektir.

Gel Pes Etme

Hilal ALKAN

Yapraklar nasıl da uçuşuyordu, görevlerini yerine getirircesine dökülüyorlardı. Sonbaharın düşen yaprakları… Görüntü muazzamdı. Burası herkese nasip olmayan bir yerdi. Nasibi olan da farkında mıydı? Yarım saat kadar seyre daldı. Kendisini, ağaçları ve yaprakları dinledi. Derin bir nefes aldı...

Sevgili dostlar insanın ruhu da böyle değil mi? Aynen havanın durumu, akışı gibi. Dalgalı, rüzgarlı, sert... Bazen yumuşak bazen içi içine sığmayacak şekilde ve daha nicesine sahip bir hal. Bu hal ki öyle de hafife almayalım bu hali nazik, hoş insan ne yapar nasıl baş eder, tat alma veya baş etme becerisi atladığımız bir husus. Hatta unuttuğumuz ve kendimize haksızlık yaptığımız bir husus. Neyse yahu ben ne diyecektim sizlere. Gelin şöyle de size müthiş bir şey anlatacağım. Başa dönüyorum, yapraklara…

Yeşile, ağaçlara bakmak ne de güzeldir anlatamam, yaşamak lazım. Tüm oksijeni bu güzelim yerde içine çekerken bir rahatlama ve bu rahatlamanın etkisiyle bir fikir gelmez mi insanın aklına? Plan şudur: Bitmiş finaller kim tutar bunları. Oksijeni daha fazla alan arkadaş harekete geçer. İlkokuldan bir iki arkadaşını, liseden, üniversiteden iki üç arkadaşını arar ve şunu söyler: Finaller bittiğine göre ülkemizin cennet köşelerinden birine seyahat etmeye var mısınız? Öyle yapar böyle yapar arkadaşlarını ikna eder. Tabi gezinin sonunda bir hayat dersi olacağını da bilmeden yollara koyulurlar. Toplanma merkezi dünyanın başkenti İstanbul'dur. Arkadaşlar işlerini biliyorlar, bu vesileyle iki güzelim şehri dolaşmış olacaklar. Anlaşılan o ki doğa, yeşillik, oksijen epey bir işe yaramış. İstanbul'a bir gün ayırdıktan sonra Anadolu'ya yol almaya koyulmuş ve asıl yere varılmıştır.

Anadolu'muzun kuzeyinde, doğal gölleri ve yeşillikleriyle meşhur şehrimizde ilk durakları şehrin merkezi olur. Yöre halkı, esnaflar, cami bahçesindeki amcalarla sohbetler şahaneydi. Çay da oldukça güzeldi hani. Çaya doyamadılar. Hemen akabinde tepeye çıktılar tepede çaya devam edildi. Bol oksijen ve çay: İnsan daha ne ister. Tabii hayat hep böyle devam etmiyor. Bazen yokuş yukarı bazen yokuş aşağı değil mi?

Çaylar içiliyor, çekirdekler çitleniyor, muhabbet koyu… Derken bir amca ve misafiriyle muhabbet genişlemesin mi? Amcayı da bir görseniz böyle bir tombul insanın sarılası, ellerinden öpesi geliyor içten bir şekilde. Gençlere seslendi amca: 'Sizleri, konuşmalarınızı gözlemledim. Birkaç

şeyi ben de söylemek isterim. Sizleri görünce mutlu oldum, ben de sohbete dahil olmak istedim.' dedi ve devam etti. 'Bundan birkaç yıl önceydi sevgili gençler. Doktor kanser teşhisi koyunca ailem özellikle de genç kızım epey bir üzüldü, yıkıldı.' Amca böyle deyince ortam buz kesildi tabii. 'Fakat ben hiç pes etmedim.' dedi ve devam etti. 'Aileme şunu dedim; halimize şükürler olsun yapacağımı yaptım göreceklerimi gördüm bu durumdan sonra da şükretmeye, çalışmaya devam edeceğim.' dedi. Duygulanmamak elde değil tabi ama amca öyle naif anlatıyor ki sanırsınız hiç böyle bir şey yaşanmamış. Biz merakla, 'eee amca sonra?' dedik. 'Sonrası daha eğlenceli gençler.' dedi. ''Ben bu teşhisten sonra daha çok gençlerle vakit geçirdim daha çok dertlerini dinledim, işlerine yardımcı oldum işlerini hallettim. Moral ve motivasyonum çok yüksekti. Tabi bu aylar sürdü ve bir kontrolümde doktor bey aynen şunu dedi: 'Siz ne yaptınız nasıl oldu böyle mucize bu!' Tebessüm ettim ama galiba bedenen de hissettiğim için anlamıştım. Gençler, kanseri yenmiştim! Evet gençlerle birlikte olarak gençlerle hemhâl olarak yenmiştim.''

Gençlerden biri hüngür hüngür ağlıyordu. Amcaya sarılıyordu. Ne dertler, tasalar var. Pes etmeyen nice güzel insanlar var. Bizim pes etme ve baş etme derecemiz nasıldır acaba. Bizim derdimiz de dert miymiş? Gençler amcayı unutmadı yıllar geçti hep aradılar, sordular. Şükür ki hastalığı nüksetmemişti. Formül devam ediyordu; çalışmak ve gençlerle birlikte olmak.

Sevgili dostlar; her dert kıymetli, herkesin kendine göre derdi ve meşgalesi var. Derdi veren dermanı da vermez mi? Derman çok uzakta mı? Bazen uzakta belki yakında da biz farkında mıyız? Derdimiz dert mi? Baş ediyor muyuz? Yoksa pes mi ediyoruz? Savaşıyor muyuz yoksa kaçıyor muyuz? Size bırakıyorum. Hepsi çok kıymetli ve özel. O ana ve her ana, her hale şükrediyor muyuz? Daha çok çalışıyor muyuz? Sahi, biz ne yapıyoruz. Kanseri yenen güzel varlık neleri yenmez ki!

Eyvah! Yoksa aldandık mı? Dünya bizim merkezimizde mi dönüyor? Uykuda mıyız? Pes mi ettik? Neler oluyor? Her ne oluyorsa, her ne olursa olsun dostum! Sen gel uyan, sen gel pes etme...

Seni bekliyoruz; sevgi ve muhabbetle.

Yeni Bakış Açısı Yeni Sanat

Büşra CANSIZ

Osmanlı'da resim sanatı dediğimizde akıllara ilk olarak iki boyutlu geleneksel minyatür sanatı gelir. Klasik Osmanlı sanatının en güzel örnekleri olan minyatürlerden, üç boyutlu Batı tarzı resme geçiş süreci devletin siyasi politikasıyla doğrudan ilişkili olmuştur. Güç dengelerinde Avrupa üzerindeki hakimiyetini kaybeden Osmanlı Devleti, 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Batı'ya ayak uydurma çabası içine girmiştir. Böylece askeri, siyasi ve kültürel alanda art arda değişimler yaşanmıştır. Bu değişim sürecinde resim sanatı da kendine düşen payı alarak yenileşmeye ve gelişmeye başlamıştır.

III. Selim ve II. Mahmud döneminde, Batı tarzında eğitim veren askeri okulların açılması ve müfredatlarına resim dersi konulması ile beraber Osmanlı resim sanatında yenileşme dönemi başlamıştır. Çağdaş anlamda eğitim veren bu kurumlarda yetişen ve resim yapmaya yeteneği olan gençler, Batı etkisindeki Türk resminin ilk örneklerini vermişlerdir. Asker kökenli olup resim üreten bu öğrenciler, Türk resim sanatının öncüsü olmuş ve 'asker ressamlar' olarak adlandırılmışlardır.

Sarayın doğrudan desteklediği ve gözlemlediği bu asker ressamlar grubu, hanedanın değişen bakış açısını dünyaya yansıtma noktasında en önemli kaynak olmuşlardır diyebiliriz. Keza 'yaver ressam' sıfatıyla sarayda göreve başlayarak padişahın ve hanedanın bir nevi sanat danışmanlığını yapmışlardır. Sarayın değişen bakış açısının ve sanata verdiği değerin örneği olan bu grup içerisinde başlıca; Abdülmecid döneminde görev yapan Osman Nuri, Abdülaziz döneminde görev yapan Şeker Ahmed Paşa ve II.Abdülhamid döneminde görev yapan Hüseyin Zekai yer alır. Kolağası Hüsnü Yusuf Bey, Süleyman Seyyid Bey, Hoca Ali Rıza, Halil Paşa da asker ressamlar kuşağının diğer önemli isimleridir.

Natüralist bir anlayış içinde kent görünümleri, manzara ve mimari yapı çalışan bu grup, eserlerini, adlarının yanına 'kulları' kelimesini ekleyerek imzalamıştır. Saray tarafından beğenilen eserler satın alınarak sanatçıları 'atiyye-i seniyye' ile ödüllendirilmiştir. Yetenekli görülen birçok ressam ise Paris'e eğitim alması için gönderilmiştir. Padişahın ve Sarayın desteği ile gerçekleşen tüm bu gelişmeler, Osmanlı'nın değişen yüzünün birer göstergesidir.

Bu süreçte Şeker Ahmet Paşa'ya ayrı bir parantez açılması gerekir. Askeri okul eğitimini Batı'da aldığı eğitim ile kaynaştırmış olan Ahmet Paşa, Osmanlı'da gerçek anlamda ilk serginin açılmasını sağlamıştır. 1864 - 1871 yılları arasında Paris'te yaşayan Şeker Ahmed Paşa, burada açılan resim sergilerine tabloları ile katılarak büyük beğeni toplamıştır. Yurda dönüşünde Sultanahmet Sanayi Mektebi'nde öğretmenlik yapma-

ya başlamış ve 1873 tarihinde katılımlı ilk Türk resim sergisini burada gerçekleştirmiştir. Sultan Abdülaziz tarafından yaver asker olarak saraya alınan ve bu birikimlerini devlet için kullanmaya başlayan Ahmet Paşa, Paris'te tanıştığı Gerome ile beraber Osmanlı resim sanatını bir sonraki seviyeye taşımıştır.

Resme en ilgili padişahlar arasında olan Sultan Abdülaziz, Batı'da gördüğü şekilde bir saray koleksiyonu oluşturmaya çalışmıştır. Sanat danışmanı Şeker Ahmet Paşa ve Goupil Sanat Galerisi'nin sahibinin damadı olan Gerome aracılığıyla saraya birçok eser kazandırılmıştır. Bu eserlerin çoğu Fransız romantizmine sahip, izlenimci üslupta eserlerdi. Böylece Osmanlı'nın ilk saray koleksiyonu Dolmabahçe Sarayı'nda oluşturulmuştur.

Resme olan ilginin giderek artmasıyla Batı'ya eğitim için giden öğrencilerin sayısı da artıyordu. Buralarda gördükleri sergiler, atölye ortamları, yeni sanat anlayışları fikirlerde değişimleri de beraberinde getiriyordu. Gözlemledikleri ve kendi sanatlarına taşıdıkları tüm bu fikirler, Osmanlı resim sanatında da yenileşmeyi sağlamıştır. Bu isimler arasında Osman Hamdi Bey, Şeker Ahmet Paşa, Süleyman Seyyid Bey, Halil Paşa yer almaktadır.

3 Mart 1883 tarihinde Sanayi Nefise Mektebi'nin açılması tam olarak bu sürecin sonucudur. Osman Hamdi Bey tarafından kurulan bu okul ile tamamen akademik tarzda bir resim eğitimine başlanmıştır. Verilen eğitimlere bakıldığı zaman yağlı boya atölyesinde Salvator Valeri'nin, desen atölyesinde Zarvecki'nin, perspektif atölyesinde Hasan Fuat Paşa'nın, anatomi atölyesinde ise Yusuf Rami Efendi'nin ders verdiğini görürüz.

Çağdaş resim sanatının temellerini atan bu okul, verdiği mezun öğrencileri sayesinde 1909 yılına gelindiğinde Osmanlı Ressamlar Cemiyeti'nin kurulmasını sağlamıştır. Büyük bölümü Sanayi Nefise Mektebi mezunları olan cemiyet grubu içinde Şevket Dağ, Hikmet Onat, İbrahim Çallı, Sami Yetik, Hüseyin Avni Lifij, Feyhaman Duran gibi isimler yer alır. Veliaht Adülmecit Efendi tarafından desteklenen bu grup 1914-Çallı Kuşağı olarak adlandırılmıştır.

Osmanlı Devleti'nin son veliahtı ve halifesi olan Abdülmecit Efendi, akademik anlamda oluşan ressam kişiliği ile diğer hanedan üyelerinden ayrılır. Sultan II. Abdülhamid'in saray ressamı Zonaro'dan resim dersi almıştır. Sanatsal kişiliği ile Osmanlı Hanedanı'nın değişen yüzünün en iyi örneği olan Halife Abdülmecit'in bugün birçok tablosu Dolmabahçe Sarayı'nda ve Resim Müzesi'nde sergilenmektedir.

Osmanlı'nın son döneminde gelişen 1914-Çallı Kuşağı'nın resim sanatına getirdiği yenilikler, Cumhuriyet sonrası da devam eder. Hem Osmanlı'yı hem Cumhuriyet'i yansıtan bu grup değişen bir dönemin yüzüdür. Paris'te eğitim alan bu gençler empresyonizmden etkilenmiş ve resmin türünü oldukça geliştirmişlerdir.

I.Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle ülkeye dönerek, Payitaht'ı yeniden canlandırmaya başlamışlardır. 1916 yılında Galatasaraylılar Yurdu merkezli bu canlanma, geleneksel bir sergi dönemini de başlatır. İlk serginin ardından kesintisiz olarak 1918 senesi hariç, 1951'e kadar sergiler gerçekleşmiştir. İlk olarak 1916 yılında 49 sanatçının 190 eserle katıldığı bu sergide; Hüseyin Avni Lifij, Halil Paşa, İbrahim Çallı, Feyhaman Duran, Halil Paşa, Sami Bey gibi isimlerin eserleri yer alır.

Tüm bu süreç göstermektedir ki sanat, toplumdan asla ayrı düşünülemez. Yıkılışına kadar sanat ile iç içe bir dönem yaşayan Osmanlı Devleti'nin bıraktığı miraslar arasında resim sanatının yeri çok değerlidir. Son dönemde yaşanmış olan değişimler ve yeniliklerin resim sanatına yansıması, resmin toplum ile olan ilişkisiyle karşımıza nasıl çıktığını gösterir. Yeni bakış açıları, yeni sanat ortamlarını doğurmuş, yeni sanat ortamları da zengin bir mirasın hazinesine hazine katmıştır.

Sen Değiş Dünya

Devrim BAL

Sen değişince dünya değişmez, değişen sadece 'dünyan' olur. Dünyana bir dünya sığdırır ayrı bir dünyada yaşarsın. O küçücük dünyan senin mutluluk kaynağın olur, çünkü senin sen olabildiğin tek dünyadır.

Sen değiş, dünyan değişsin. Bütün bilinmeyenler bilinsin, görünmeyenler görünsün. Kaf Dağı'nın ardında erişilmesi gereken bir yer var. Bu yolda değişen alelâde şeyler olmasın. Değişen silüetin olsun, iç silüetin...

'İnsan sevmeye başlayınca yaşamaya başlar (mucize aşk).' Yaşadığını fark edebilmen için sevebileceğin çok şey var. Her zamankinden farklı bak çevrene. Her zamankinden farklı gör farklılığı. Her zamankinden farklı gül mesela, başkalarının gülme sebebi ol.

Sen değiş, dünyan değişsin. Gücünün farkına vardığında değişen dünyan olacak. Alice Harikalar Diyarı'na bir biletim var senin için. Gidişi olup dönüşü olmayan bir bilet... Ömrün bir masal misali akıp giderken, Alice Harikalar Diyarı'na uğramayacak mısın?

Sen değiş, dünyan değişsin. Efsaneye göre kuşların hükümdarı olan ve Kaf Dağı'nda yaşayan Zümrüd-ü Anka, Bilgi Ağacı'nın dallarında yaşar ve her şeyi bilirmiş. Kuşlar, Simurg'a inanır ve onun kendilerini kurtaracağını düşünürlermiş. Ama içlerinden onu gören olmamış. Simurg ortada görünmedikçe kuşkulanır olmuşlar ve sonunda umudu kesmişler. Simurg'un yuvası, Kaf Dağı'nın tepesindeymiş. Bir gün uzak bir ülkede bir kuş sürüsü, Simurg'un kanadından bir tüy bulmuş. Onun var olduğunu anlayan dünyadaki tüm kuşlar toplanmışlar ve hep birlikte Simurg'un huzuruna gidip yolunda gitmeyen şeyler için yardım istemeye karar vermişler. Kuşlar hep birlikte göğe doğru uçmaya başlamışlar. İsteği ve sebatı az olanlar, dünyevi şeylere takılanlar yolda birer birer dökülmüşler. Yorulanlar ve düşenler olmuş. Önce Aşk Denizi'nden geçmişler, sonra Ayrılık Vadisi'nden uçmuşlar. Hırs Ovası'nı aşıp Kıskançlık Gölü'ne sapmışlar. Kuşların kimisi Aşk Denizi'ne dalmış, kimisi Ayrılık Vadisi'nde kopmuş sürüden. Kimi hırslanıp düşmüş ovaya, kimi kıskanıp batmış göle. Önce, bülbül güle olan aşkını hatırlayıp geri dönmüş. Papağan, o güzelim tüylerini bahane etmiş. Kartal, yükseklerdeki krallığını bırakmamış. Baykuş yıkıntılarını, balıkçıl kuşu bataklığını özlemiş. Ve nihayet beş vadiden geçtikten sonra gelen altıncı vadi Şaşkınlık Vadisi ve sonuncusu olan Yok Oluş Vadisi'nde bütün kuşlar umutlarını yitirmiş. Kaf Dağı'na vardıklarında geriye sadece otuz kuş kalmış. Simurg'un yuvasını bulunca öğrenmişler ki Simurg otuz kuş demekmiş. Onların her biri birer Simurg'muş. Otuz kuş anlar ki aradıkları kendileridir ve gerçek yolculuk, kendine yapılan yolculuktur.

Hayalden gerçeğe bir yol var görürsen. Herkes göremez o ince çizgiyi. O ince çizgiyi geçebildin mi yolculuğun sonuna gelmiş bulunmaktasın. Kaf Dağı'nı geçtiğini gördüğünde, başladığın yere döneceksin farklı 'sen'le.

Bir dilek tut içinden ve gerçekleşene kadar tut. Tut çünkü güzel şeyler bir anda olmaz; zaman alır, emek alır. Güzel şeyler bir ömür alır. Ömrün yaşamın olur; yaşamın, tuttuğun dilek olur.

O Bir Kadın

Mahmut ERKAM

Adını söyleyemem! O, benim.
O... O bir kadın.
Hayatımın aşkı O, kıvırcık sevgilim.
O... O sadece bir kadın.

Lale gibi ihtişamlı,
Bir o kadar zarif.
"Gülüm" derim O'na yine de,
Çünkü
O... O sade ve ulaşılmaz bir kadın.

İnce ince hayatıma işlerken,
Ben artık O'yum, tepeden tırnağa.
Her şeyi bildiğimi sanırdım, O'na kadar,
Çünkü
O... O tüm gerçekliği yansıtan bir kadın.

Mışıl mışıl kollarında uyurken
Huzurumun kapılarını araladım.
"Mutluluk" kelimesini O'nunla öğrendim,
Çünkü,
O... O en kibar mutluluğa sahip bir kadın.

Engin nehirlerde aşkı ararken,
Bir sahil kenarında buldum.
Siyah bir kuğu misali, O'nu gördüm.
O... O en güzel siyahı giyen bir kadın.

Bir Rica

Vardığın mertebe unutturmasın,
Geçtiğin engebe unutturmasın!
Elbette bir istikamet tut ama
Yoldaki cazibe unutturmasın!

İnsan olan bilir, bu bir vazife.
Akıl ile varılacak hedefe,
İlimle geçtiğimiz her mesafe,
Sevmeyi de kalbe unutturmasın!

Zihninde fikir harika, muazzam,
Her şey derli toplu, her şey muntazam,
Yaptığın yapı ve kurduğun nizam,
Kusuru sahibe unutturmasın!

Bu dünyada ol daima muzaffer,
Senin lehine yazılsın hep kader,
Ama duymadığın her kötü haber,
Seni garibe unutturmasın!

Ebubekir DİLSİZ

SUNAR

Tarladan Sofraya
Üstün Lezzet

SUNAR
SÜRDÜRÜLEBİLİR
AYÇİÇEK TARIMINI
DESTEKLEMEKTEDİR

www.sunargrup.com.tr

/sunargrup /sunargrup /SunarGrupTR

Dosya Konusu: Postmodern Gençlik

Doğru Diye Neye Derler

Ayşe TURAN

Doğru nedir? Neye derler? Kim bilmiş, kim seçmiş, hesabı tartısı kime düşmüş? Hangi doğruyu, doğrumuz bileceğiz?

Dünya sakinlerinin mesai dönüşü otobüs duraklarında takılır bu soru işaretleri aklına. Bazen öğle arasında mesai molalarında, bazen bir hatanın içinde kendini bulunca, bazen de tüm idealleri bitince yahut hiç ideali olmadığını idrak edince ilkin bunları soruşturur. Küçük dünyalık koşuşturmacasının teneffüsleridir esasında bunlar. Her soru bir nefes. Her soru bir dinginlik sunar yorgun gönüllere.

Esas bünyeye can veren, esas ayaklarda sebat tutan ise cevaplardır. Cevabı olmadığında bu teneffüsler bir dipsiz kuyu olur, düştükçe kaybolunan zifirisinde. Dibi görmeye, yanlışa ulaşmaya razıdır kişi. Lakin gelmez sonu. Bir girdap içine çeker, soru soruyu bağlar kendine ve zincir zincir uzanır insan zihninin sonsuzluğuna.

Yavaş yavaş zehirler bünyesini kişinin. Doğruyu bulmak için yola çıkan genç beyin, bu kez de kendini kaybeder. Modernizmden postmodernizme uzanan mantalitenin zehrinde can çekişen benlik; aramanın çaresizliğinde geçirir ömrünü.

Kişinin elinde artık doğru olmadığı gibi benliğini de yitirmiştir. Herkesleşir. Ruhunun rengini soldurur. Artık kalbi, kendi ahenginden uzaklaşmış ritimde bir makinedir yalnız. Sağırlaşmıştır kulakları, ruhunun türkülerine, kendi yankı odasında yalnızlığıyla baş başa kalan bu genç, artık ölümü beklemektedir yahut bu sonu kendine inşa etmiştir çoktan. Neslin nadide fidanları ömrünün baharında böylece tükenir, biter. İnsan zihninin bu yolculuğu tabi bu kadar yakın bir geçmişe dayanmamaktadır.

Geçmişsiz gelecek olmadığı için geldiğimiz bu noktanın da tabiki bir geçmişi var. Yarını solduran bu ahvalin gerisinde neler var şöyle bir bakalım:
Önce insan, buhar tüttürsün diye icat edilen makinelerle sanayi devrine kapısını aralamış, değer yargısı, paranın lehine dönmüş, insan metalaştırılmış, toplum köleymişçesine çalıştırılmıştır. Ardından çarkların dişlerinde, değerler ve kavramlar bir bir çiğnenerek insanoğlu inançlarından, aile kavramından uzaklaştırılmış, yalnızlaştırılmış ve mutsuzlaştırılmıştır.

Dumanının buharına, buhran bulaştırmış bir

vaziyette neticeler çıkarmasıyla insanlık, insan icadı 'izm'lerden bir 'izm'de, yani 'Modernizm'de umduğunu bulamayışının neticesi olarak postmodernizmi ortaya koymuştur. Çünkü insan kimliksizleşmiştir ve özünü yitirmiştir. Bir 'izm' uğruna geçmişleri ve hakikati yok edilen genç beyinler, ömrünün sapaklarında tabelasız ve yol haritasız bırakılmıştır. Her kişi kendi kalbinin ıssızlığında kaybolmuştur. Mutluluğu ve huzuru bulmak için çıktığı yolda fikirsizleştirilmiştir. Tüketici konumuna getirilip, ömür sermayesini amaçsızlık ve inançsızlık içinde tüketmesine sebebiyet verilmiştir. Bir tepki mahiyetinde postmodernizmin doğmasıyla, bilim ve teknolojinin amaç-araç kargaşasında doğru yeri bulması hedeflenmiştir. Bu fikir akımı değişimi umulan faydayı sağlayamamış ve kişiler, kişiliğini inşa ederken güçlü bir kimlik kaybı ile karşı karşıya kalmıştır. Tüm bu değişim ve dönüşüm öncelikle gençlerde zuhur etmektedir ve en çok gençleri etkilemektedir. Meselenin özünde genç vardır. Mesele, gencin zihniyetidir, gencin var ya da yok oluşudur. Çünkü 'yeni bir dünya' meydana gelecekse şayet, bu öncelikle 'genç dünya'da filizlenir. Her gün farklı bir sabaha uyandığımız bu dünyada, 'kardan aydınlık' sabahların teminatı gençtir. Hangi 'izm' olursa olsun, vurgun hedefi genç kesimdir. Dönemler değişir, insanlar değişir, fikir akımları değişir ama insanlığın gençlerden beklentisi hep kalır.

Beklentiler ve sorumlulukların güncel akımların etkisiyle yeni nesil gençler tarafından sırtlanıldığı kısır döngünün 21. yy. halkası, sonuç olarak manadan yoksun bireyler meydana getirmiştir.

Böylece sürüp gitmiştir bu suskun insanlığın yolculuğu, olmadığının hasretinde olduğunu yitirişinin hikâyesi budur. Süregelmişi sürdüren can yarası işte budur.

Bâtını boşaltılıp zahirden ibaret bırakılan gençler; geçmişinden geleneğinden ve özünden kopartılmasaydı kültürsüzlüğün küreselleşmesine maruz kalmasaydı, kaybolduğu soruların cevabını, bazen Doğu coğrafyasına bakıp Muhyiddin İbnü'l Arabî şiirinde hisseder ve 'İnsan nedir şimdi bildim' der. Batı coğrafyasına yönelince Niyazi Mısrî'den ilham alıp 'Burhan sorardım aslıma, aslım bana burhan imiş' satırlarında soru işaretlerini binek edinir, özüne ulaşırdı.

Arayışını, bulmak ile anlamlandırırdı. Sözün manasız bırakıldığı ve sözü değil sesi yükseltmenin tesiri olduğu dünyadan, güzel yarınlara duayla ve ümitle...

İsmet

İklima YILDIRIM

O, gayet hoş bir diyarın (Çelikhan) altındaki madeni örtüyü, yeşilleyip de gün yüzüne çıkarmış, yıllanmış bir delikanlıydı. Her tohuma ayrı ayrı beslediği o büyük inancı, talebelerini göz bebeklerine bakarak yetiştiren bir eğitimciden farksızdı. Üst başında toprağın yanı sıra dupduru bir ahlâk belli ederdi... Kendisinden evvel gelirdi dedemin endamı.

Kanında cesareti ve edebi taşımanın yaşı yoktur, derdi. Aklım el verinceye kadar kıymetli şeyleri ihtirasla peşinden koşulan birkaç meta, belki yaş gelince edinilmesi gereken ev, araba, yat, kat sandığımdan dallarda şeftaliyi doğrudan avucuna sunan bu köyü ya inattan ya başka hevesler peşinde koşmaktan fark edememiştim.

Yaklaşık 2 yıl kadar önce, ki tarih zihnimde hala çok nettir (20 haziran 2002), ilk kez okkalı bir tokat yemiştim.O zamanlar tek sığınağım olan Sametlerin tarlasına koşmuştum. Oysa gündüzünde semaverde çaya davet etmiş, "Gel iyi gider burada." demişti. Mağrur başımı dahi kaldırmadan işim var deyip geçiştirmiştim. İşte şimdi ellerimle ittiğim bu toprağı sıkıca tutuyor ve sanki Samet'in bu masumane daveti ve her köylüye az biraz sirayet etmiş sükûneti arıyordum. Gelişigüzel savurduğum her toz tanesi benden bir başkalaşma bekler gibi kaplıyordu kıyafetlerimi. Üzerimi örten geceyi ve yıldızların lambaması titrekliği altında uzun uzadıya düşündüm. Aklıma babam düşüp duruyordu. Acaba o da bu kuvvetli avucun izini taşıyor muydu yanağında? Gerçi olsa olsa diğer yanağını çeviridi o. Belki yanağında bitmiş gülleri deste ederdi. İşte böyle bir adam, ne yazık ki, diğer güzeller gibi beyaz bir küheylanla gidiverdi hayatımdan, oysa ben onun akıl küpü oğluydum. Dedeme ettiğim lafları duysa, of! Ne gücenirdi sahi! Oysa ben şimdi onun beklentilerinden çok uzak ve yanağımda bir terbiyenin iziyle ağaçların ve mevsim meyvelerinin karanlık birer eskiz gibi durmalarına karşın, hala burnumdan soluyorum. Dakikalar geçtikçe verdiğim büyük sözler birer mahcubiyet edasıyla gözümün önüne geliyor. Ah ben kimim şimdi? Yalnızca elleri cebinde şaşkın bir velet. Adım İsmet, dedem koymuş. Adıma hem öfkeyi hem şefkati sığdıran o adam koymuş adımı. Belki de hiç itiraf etmeksizin en çok onun ağzından duymayı seviyorum adımı:

'İsmet, koş İsmet...'

Babam o sene vefat etmişti, hemen ardından dedem anneme yolladığı telgrafta köydeki okula kaydımı aldığını ve artık şehirden dönme vaktinin geldiğini yazmıştı. Bin pişman ayak bastığım bu memleket, memleketim, bir an dahi yadırganmadığım bu toprak, şimdi yeni yuvam olmuştu. Ama ben çok dolu ve çok öfkeliydim ve neredeyse başına buyrukluğun kitabını yazacak ve altına kocaman satırlarla "Bana babamdan başka kimse karışamaz." yazacaktım. Ne var ki saygısız ve cahil her tavrım, dedemin başına türlü işler açıyor ancak pes etmeyeceği gözlerinden belli çevik iradesi, bir şekilde yola gelmemi arzuluyordu. Ne köy kahvesinin camını taşladığım gün ne cebinden aşırdığım alın terini şehir sinemasında harcadığımda, dün geceki kadar öfkelenmemişti. Bahçedeki gülleri yoluşuma neden bunca hır gür çıkardı, sonradan annem anlatacaktı. O gülleri babam dikmişti. Babam o gülleri dikerken türkü söylemişti:

"Sen gül dalında gonca, ben dağ yolunda yonca..."

Ben geçmişe yelken açmış dolaşırken mazi tatlı tatlı esiyordu hoş anıların etrafında. Hakikatte ise güneş çoktan doğmuştu. Ve her yanımdan boncuk terler akıyordu. Ah güneş! Gecesinde ne taşıdığını bilmediği dünyaya her seferinde şaşmaz bir kararlılıkla nur kesiliyor ve darıldığı, sarıldığı kim olursa olsun alıyordu nurdan nasibini.

Dün geceyi hatırladıkça daha çok terliyordum. O öfkeyle ettiğim beylik laflar, şimdi sırtıma yük olmuş, omuzlarımı sıkıyordu. Ancak ben koşmak zorundaydım ve öyle hızlı olmalıydım ki nefesimi tıkayan rüzgarla beraber, delişmenliğimi bir nebze atabileyim.

Aradan bir koca hafta geçmiş ve ben adamakıllı karar vermiştim birtakım değişimlere, deyim yerindeyse 'cesareti kanımda kaynatacaktım'. Az biraz bocalamayla beraber pek de fena değildim. Koca taşlarla camlarını indirdiğim köy kahvesinde çıraklığa başlamıştım. Gönlümde yeni dostluklar filizlenmeye başlamıştı ve ben Samet'in samimâme halleri ve yürekli tavırlarından büyük keyif alıyordum. Şehirdeki arkadaşlarımla aram iyice açılmıştı. Belki benim bile isteye koyduğum mesafeler belki de çok kıvrımlı yollar ayrılığı getirdi beraberinde. Gittikçe farklılaştığımı hissediyor kendimi köyün öteberisine, annemin ayak işlerine veriyordum. Arada bir şehir kütüphanesinde vakit geçiriyordum ki sinemanın önünden geçerken yüzümde oluşan ufak gülümseme, üzerinden çok geçmemiş yaramazlıklarımı, ele avuca sığmaz hallerimi getiriyordu hatırıma. Belki de içimden benim gibi çocuğum olmasın diye dualar ediyordum. Sonra da muzır muzır gülüyordum

Gelişimizin ikinci yıl dönümüne iki ay kala, pörsümüş lastikleriyle kasaba minibüsü göründü. Engebeli yollarda epey zorlanmış motorun yüksek sesine çevirdim kafamı. Minibüsün her yanına iğrenerek bakan ve yer verildiği ancak oturmadığı koltuğa iğrenmiş gözlerle bakan Nilay'dan tanıdım onları. Nevzat, şoförün yanındaki koltuğa oturmuş, yolun uzunluğunu belki diğerleri kadar umursamaksızın sohbet ediyordu. Şu çok büyük mesafelerin, koca setlerin ardında bıraktığımı sandığım kadim dostlar... Çelikhan'a gelmişti.

"Ulan İsmet ne akla hizmet bu dağ başına geldiniz. Az daha bulamayacaktık seni, ne bir telefon ediyorsun ne de bir mesaj atıyorsun. Çekmiyor mu lan yoksa?" dedi ve bastı kahkahayı Nevzat. Fikret, Nilay'ın koluna girmiş arkası dönük vaziyette eşlik etti kahkahaya.

Bir an üstüme başıma baktım. Çamurlanmış paçalarım, ayakkabı tabanıma ulaşmış ve yırtıklarla çamur lekeleri adeta birbirine girmiş, gömleğin içte mi dışta mı kaldığını kestirmek zorlaşmıştı.

Nil, mavi kotunun paçalarını sıyırmış, yüzü garip bir hâl almıştı. Ne vardı sanki yüzünü bunca ekşitecek, bozarıp kızaracak? Teker teker sarıldık çoğuyla. Bazıları selam vermekle yetindi. Ahvalimi biliyorlar da malzeme arıyorlar gibi hissetiysem de pek bozmadım.

- Lan otel bile yok, sürüneceğiz dedim de ben kimin umurunda, dedi Yaşar
- Olsun, İsmetlere geçeriz, diye geçiştirdiler.

Şehrin şımarık çocuklarını böyle mütevazı bir yerde ağırlamak, üstelik kendi evinde, tuhaf çok tuhaf olacaktı. Tuhaf dediysem başkaca anlaşılmasın. Onları görmemeden bu yana başımı hiç eğmedim. Annem yanaklarımı sıkar ve çenemi yukarı kaldırarak öper beni. Bu yüzden başımı suçsuz yere hiç eğmedim ve bundan sonra da eğmeye niyetim yoktu.

Neticede şimdi yapılacak tek şey bize yaraşır bir misafirperverlikle bugünü atlatmaktı. Önce evi arayıp haber ettim. Onlar benim aksime çok sevindiler. Dedem: "Kuzu tandır koyacağım fırına, nasıl olur?" diye sordu. Hatta Samet'i çağırtalım da tanıştırırsın, diye eklediler ardından. Samet ah! Samet, mahzun gözlü Samet, bu boyalı dünyanın tek sahnesini görsün istemiyorum. Onu hor göreceklerinden korkuyorum. Ne var ki ilk aylarda üst başındaki pasaktan yüreğini göremeyen sisli gözlerimdi onu herkesten önce aşağılayan. Şimdi belki de kendiminkinden daha gaddar gözleri ona değdirmek reva mıdır? Bilmiyorum. Neyin ne olacağını kestirmek hiç de kolay değil. Ne olduğunu kestirmek hiç kolay değil!

Yol boyunca çeşitli sorular sordular. En çok da geri dönmek isteyip istemediğimi merak ediyorlardı. Hayatımın güzelliklerinden bahsederken bir an boşa konuştuğumu anladım. Çünkü iki yıl evvel bu koltukta oturan ben, dedemin sözlerini kâle almak bir kenara, öfkeden koltuk dayanaklarını sıkıyor ve yol bir an önce bitsin istiyordum. Ne var ki hayat anlayamadığımız nice hakikati böylece yaşatabiliyordu.

Sonrası beni hiç şaşırtmadı. Yer sofrasına oturmadılar. Çavdar ekmeğini yemediler. Samet'i sevmediler. Dedemin göz nuru tarlasına olmadık laflar ettiler ve şeftaliler damaklarına değmeden gittiler.

Kuzu tandır yağlıydı ve bir çoğu rejimdeydi. Dağ suyunun pH'ı düşüktü. Tezek kokusu mide bulandırıyordu ve internet çok az çektiğinden bu gece kalmaları mümkün değildi. Beklediğim bu tavır beni öfkelendirmek bir kenara yerin dibine sokmuştu. Üstelik aşağı mahallede saklambaç oynayan komşunun çocukları onları görünce epey çekindi. Çünkü Yaşar giderken yere tükürmüş ve sekseğin rakamlarını kirletmişti. Onlar gider gitmez önce sekseği kirlenen kız çocuklarından sonra dedemden özür diledim. Neden bilmiyorum. O bana teşekkür etti. Neden, bilmiyorum, annem sarıldı... Bilmiyorum. Ağaçlar daha da eğildi. Çocuklar şekerini paylaştı ve ben o gece babamı görür gibi oldum. Bildiğim en iyi şey belki de onun pek çok şeyi biliyor olması. Pek çok şeyi kestirebilmek onun için mümkün. O gece babama özgü hüzünlü ve gururlu yüz ifadesini giyinip öylece girdim yatağıma. Annem tekrar başımı okşayana değin kederin acımış kokusu kalkmadı üstümden. Birer kuşburnu içelim de öyle uyu, diye tutturdu. Damağımı yaktı, gülümsedim. "Ulan İsmet, adam olacaksın!" dedim. Ceviz ağaçlarının tasdikini duymak hiç zor değildi. Tüm gece hoşurdadılar. Ben uykumda bile şükrettim bu hâle. Neye mi? Belki her şeye, hiç bilmiyorum.

Kent

Melike ERKEN

Kasvetli bir gecenin ortasında, kasvetli bir karmaşanın göbeğindeydi. Ve tüm kasvetiyle gece, ruhunu sarmalamıştı. Kentle bu denli raks etmeye hazır mıydı? Tüm ihtişamıyla binalar karşısına dikilmiş gerçeklik algısını köreltiyordu. Binalardan yükselen suretler birer dev gibi karşısına çıkıp yolunu kesiyordu. Etraf gösterişli dekorlar ve dekorların sahibi insanlarla doluydu. Yanılsamanın ortasında kalmıştı. Tek aradığı, gerçeklik hissi verebilecek bir nesneydi. Donuk suretlere bürünen bedenler miydi ruhları alıkoyan, yoksa insan sureti mi? Oysa tüm cefası benliğindeydi ve bunun da en iyi farkında olan kendisiydi. Kalabalığı delerken dokunduğu her beden ruhu çekilmiş bir mekanizmadan ibaretti. Karmaşanın göbeğine varınca bedenden çekilen ruhlar ve suretlere bürünen binalar dört bir yanını sarmıştı. Her şeyin bir yanılsamadan ibaret olduğunu biliyor fakat gözlerinin önüne çekilen perde, gerçeği ayırt etmesini engelliyordu. Tüm korkusu bu çağda kaybolup soyutlaşmaktı. Korku, iliklerine kadar işlemiş ve onu cinnetin en uç noktasına taşımak üzereydi ki kalabalıkta kaybolan, kentin bile unuttuğu bir sokak arasından gelen at nallarının sesiyle içindeki korkudan sıyrıldı. Birden tüm bu üç boyutluluk, mundar aydınlık, suni ışıltılar sönükleşmeye başladı. Derken, ayakları karanlık sokağın sonunda buldu kendini. Aralık duran bir kapı, kapının etrafını süsleyen oymalar, adeta küflenmiş zamana ve zamanın vefasızlığına meydan okuyordu. Bu karanlık sokaktaki aydınlığı kentin göbeğindeki pırıltılarda bulamamıştı. Kapı aralığından içeri girdi, hayal dünyası kapıları aralamıştı kendisine. Sükûnetinin bahanesi yoktu. Katrana bulanmış dekorların, kibirlerin, şaşalı yapıların mahiyeti hepten kayboldu gözünde. İçine çektiği koku, ruhuna dolanan kasvetli geceyi dışarı püskürttü ve derin derin içine çekti. Kaybettikleri ve kazanacakları canlandı gözünde. Minnet duydu kente, bu ne güzel unutuştu... Saklamak istediği saniyeler yaşadığını fark etti birden. Yıldızlar yere inmişti, başka türlü açıklayamazdı bu aydınlığı. Oysa burası terk edilmiş, her tarafı yıkık dökük, çatıdan damlayan yağmur sularının minik birikintiler oluşturduğu ve etrafa saçılan kitaplarla dolu bir kütüphaneydi. Rutubetten küflenmiş duvarlar, rafları saran sarmaşıklar ve kırık pencereden içeri dolan rüzgarın uçurduğu kitap sayfalarıyla doluydu. Her şeye rağmen bu harabe yer kentin avuçlarında atan bir kalpten başka bir şey olamazdı. Kentin, avucunun içinde atmasına rağmen unuttuğu bir kalp... Ayağının ucundaki kitabı eğilip aldı; bilgelik zamanlarından kalma sırlara dokunmak gibiydi... Harabe ruhu canlandı. Bumerang koşusundaymış gibi hızlı hızlı çarpıyordu kalbi, kentin kalbiyle raks etmeye başladı. Ne de uzun zaman olmuştu bir kitaba dokunup koklamayalı. Bu hissi bir daha yaşayamamaktan korktu. Zaten rahatsız olacak halleri yoktu. Eline geçen bütün kitapları kucağına yığdı ve son bir kez ciğerlerine çekti unuttuğu kitap kokusunu. Kente minnetle ayrıldı kütüphaneden. Sahte ihtişamı yararak aşmaktı niyeti. Derken bir tuhaflık sezdi kentte. Tüm ışıklar sönmüştü. Tek aydınlık, gökyüzünde asılı birkaç yitik yıldız ve kütüphanenin aydınlığı kalmıştı. Neler olduğunu anlamaya çalışıyordu. Kentin gölgeleri yatağının üstüne düşerken nem ve ukalalıkla dolu debdebe yastığından doğruldu. Sabahın ilk ışıklarında yapacağı ilk iş, bir sahafın kapılarını aralamak olacaktı.

POSTMODERN DURUŞ

Kerem KURİŞ

Modern dünya için sizin var olmanız, yani etimle kemiğimle burada hemen yanınızda duruyorum diyebilmeniz tek başına yeterli ve makbul değil hatta inanın bu durum hiç kimsenin umurunda da değil.

Peki bu kadar ispat çabası neden ve niye? Doğrusunu isterseniz bu yazı size davranışın biyolojik temelleri ile ilgili ya da varoluşun klasik tartışmalarıyla ilgili malumat sunmayacak ama size yeryüzünde hacim olarak yer kaplamanın neden lüks sayılması gerektiğinden bahsedecek.

İnsan önce dünyaya bir mülteci refleksiyle doğuyor yani ağlayarak. Ardından yıllar sonra esas toprağını unutarak hatta zaman zaman ata toprağına sitemler ederek büyüyor ve en son insan yeni toprağı ile kavgaya tutuştuğunda 'beni köyümün sularında yıkayın' diyerek yalandan, yapay tam bu çağa ait bir feryada başlıyor.

İşte asıl terane burada yani bizim yer çekimi olan her araziye, kara parçasına bu kadar ehemmiyet yüklememizde başlıyor. Peki sevgili okur neden insan içine doğduğu, yabancısı olduğu ve günün birinde küseceğini bildiği bir parçaya bu kadar bağlanır? Çünkü billboardlar, elektrik direkleri bizlerin düşmanı sevgili okur. Hatta öyle ki eğer yapay çiçek yerine canlı çiçek alacak olsanız pankartlar sizi katil olmakla suçlayacak fakat yapay çiçek aldığınızda ise sizi sahtekarlıkla yargılayamayacak kadar pembe kurallara sahip.

Aldandık diyorum yani sevgili okur, bize yalan söylediler -tabi bu esnada arka fonda bize yalan söylediler sevdadan bahsetmediler şarkısı çalmalı-. Sanki her davranışımız sebep gerektirmeliymiş veya her sahilin daima soğuk olması gerekiyormuş gibi. Halbuki arka fonda 'batsın bu dünya' şarkısı çalarken belki bir sahilde belki Asya'nın, Balkanların ya da Afrika'nın herhangi bir şehrinde bir kenara oturabilmeliydik hatta mümkünse ürpermeliydik ve sonra ise bu sırra ermiş olanın sevinciyle hafif hafif sırıtmalıydık sevgili okur.

Kıyametin mesela kalplerde başladığını, dilde bittiğini söyleselerdi bizlere ya da insanın kendini o kadar da ehemmiyetli sanmaması gerektiğini en kötü otobüslere reklam olarak verselerdi fena mı olurdu?

Bomboş durmak en büyük protestodur sevgili okur! Bizden önce hep hareket ettiler sonra ne oldu peki diyerek sizi bu sırra ermeniz için üç dakikalık düşünce dolu saygı duruşuna davet ediyorum.

Bana bu duruşu lütfeder misiniz?

Sen en iyisi bu yazıdan sonra bomboş dur ki sevgili okur, hatta mümkünse bunu hayatına o kadar iyi yay ki kimileri örnek alırken kimileri protesto nasıl yapılır görsün.

Sevgilerle...

MODERNİZM VE POST-MODERNİZM KAVRAMLARI ÜZERİNE

Ayşe Rüveyda AKGÜNGÖR

Kuram ve kavramlar yıllar içinde gelişmekte, tıpkı zaman gibi değişmekte ve dönüşmektedir. Tarihte yaşanan olaylar ışığında zamana, tasvir yapmak gereğiyle, bir ad verilmiştir. Öncelikle tarih sözcüğünü, yalnızca "geçmiş" olarak anlamlandırmamak gerektiğini; tarihin şu an, ben bunları yazıyorken ve sizlerin gözleri bu satırlar üzerinde dolanmaktayken de yazılmakta olduğunu dile getirmek isterim. Tarih, Emrah Safa Gürkan'ın ifadesiyle değişimin ilmidir. Bununla beraber, tarih ışığında çeşitli düşünce akımları ortaya çıkmış ve çıkmaktadır. Modernizm ve post-modernizm kavramları bu düşünce akımlarından yalnızca bazılarıdır.

Post-modernizm kelimesi, filolojik bağlamda incelendiğinde "post" ön eki sayesinde "modernizm sonrası" anlamına gelmektedir. Bu nedenle, post-modernizmden bahsedebilmek, modernizmi bilmek koşulunu şart kılar.

Modernizm, kayıtlara ilk olarak 19. yüzyıl Fransa'sında geçmiş bir kavramdır. Bu kavram, duyguları değil, aklı ön planda tutmaktadır. Bunun beraberinde modernizm, duyguların getirisi olan ilimleri de arka plana atarak önemsizleştirmiş, görebildiğine inanmayı, mantığa yatkın olanı seçmeyi itikadına uygun görmüştür. Bu kavram, insanların kişisel özgürlüğüne önem vermiş ve bütünlükten ziyade bireyselliğe değer yüklemiştir. Tarihte, bu kavramın ortaya çıkmasını, geleneksellikten, dinden ve dini argümanlardan uzak, yeni bir düşünceyle yaşamı idame ettirme ihtiyacı sağlamıştır. Modernizm, kilise otoritesine başkaldırının sonucudur. Aklı hâkim görüş, kilise hükümlerinden kurtuluştur.

Modernite, bir diğer ifadeyle yeni arzusunun ve yeniliğin toplumlara yansımasıdır. Fransa'nın modernitesi, bizim Türkiye'mizde Orhan Pamuk'un (2010) "Manzaradan Parçalar" adlı kitabında yer alan ifadesiyle, yalnızca "babadan kalma olmayan", "geleneksel olmayan" anlamında kullanılmış, kimi zaman da "Batılı" tabiri ile bir anılmıştır. Bunun beraberinde Pamuk, bizde gerçek bir modernitenin malum olmadığını dile getirmektedir (s.248). Evet, halkın Batı ışığında edindikleri kültürel alışveriş bağlamında birer yenilik ve gelenekseli geride bırakıştır. Lakin, modernitenin başlıca özelliklerinden biri de akla uygunluğudur. Batıdan alınan modernizmin bu mühim özelliği Türkiye'de göz ardı edilmiş, modernite ağızlarda "Çok modern adam, karısının başkasıyla dans etmesine izin veriyor," deyişine indirgenmiştir (s. 246).

Tüm bu özellikleriyle modernite, kimi insanlara duygunun önemini bildirmiş ve post-modernizm adı verilen, duyguya, sanata, bireysellikten çok bütünlüğe ve çoğunluk olmaya değer yükleyen post-modernizm kavramını ortaya koymuştur. Fakat bu betimleme düşünürler tarafından bir kesinlik taşımamaktadır. Bazı düşünürler post-modernizmin yalnızca bir geçiş evresi olduğunu; bazıları ise modernizmin henüz nihayete ermediğini, bu sürecin modernitenin devamı olduğunu belirtmektedirler (Kırılmaz ve Ayparçası, 2016, s. 42).

Post-modernizmin bir geçiş süreci olduğunu düşünenlerden Fransız sosyolog Michel Maffesoli

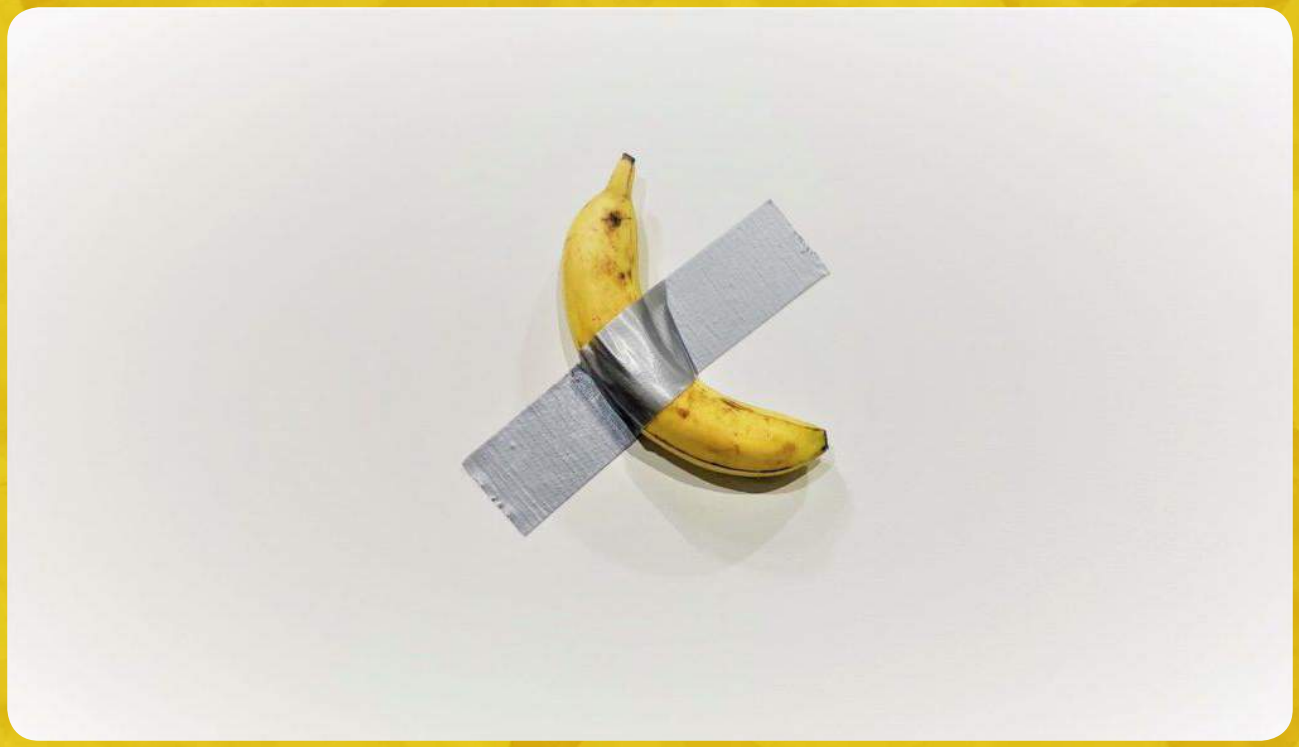

(2018), bu dönemde değişimlerin gerçekleşmeye başladığını ve yaşanacak en önemli olayla bir sonraki çağa geçileceğini dile getirir. Bu dönem, moderniteden daha mühim değildir. Bu, kendine has bir ada sahip olamayışından anlaşılmaktadır.

Maffesoli'nin bu kıymetli sözlerini anlıyor fakat beraberinde dönemlerin de çağlar kadar mühim olduğuna inanıyorum. Çünkü, çağın oluşunu sağlayan, geçiş döneminin kendisidir ve çağ, temel fikriyatını dönemden almaktadır.

Bunu, kolaylıkla kişiliğin gelişimine benzer paralellerde inceleyebiliriz. Bireyin fikir yapısının oluşumunda etkili olan evre çocukluğu ve ergenliğidir. Elbette ki varoluş itibariyle karaktere tesir eden özellikler de bu oluşum üzerinde oldukça büyük bir öneme sahiptir. Ergenlik öncesi, yani çocukluk çağı bir önceki çağdan kalan izleri, ergenlik süreci geçiş dönemini, yetişkinlik ise çağa girişi temsil etmektedir. Bu bağlamı daha detaylıca inceleyecek olduğumuzda varoluş sonrası evre gelenekselliği, çocukluk modernizmi, ergenlik post-modernizmi, yetişkinlik ise gelecek çağı işaret etmektedir.

Pekâlâ, bu kavramların toplumlar ve insanlar üzerindeki etkileri nelerdir?

Öncelikle, ülkemizi ele alacak olduğumuzda henüz çocukluk çağında olduğumuz malumdur. Modernite, 19. yüzyıl Fransa'sı üzerinde gösterdiği etkinin bir benzerini son elli yıl içerisinde Türkiye'de göstermeye başlamıştır. Bu durumun başlıca nedeni, 1800'lü yıllarda halklar özgürleşmeye dair bir açlık hissederken, ülkemiz insanının buna gereksinim duymayışıdır. Halen, yaşlı nüfusun büyük oranda gelenekselcilikte yer aldığı, orta yaş ve ergenlik çağındaki bireylerin modernizmi ancak yeni yeni özümsemeye başladığı görülmektedir. Bu nedenle Türkiye'de post-modernizm gençliğin varlığından bahsedebilmek pek mümkün görünmemektedir. Ülkemiz üzerine ancak post-geleneksel etkiler kaleme alınabilir.

Yüzyıllar önce halihazırda modernleşen toplumları ele alacak olduğumuzda, post-modernizmin etkileri özellikle genç nüfus üzerinde kolaylıkla incelenebilmektedir. Geçiş döneminin evlatları olan bu gençler, modernizmin haddinden fazla akılcılığını gözlemleme kabiliyetine sahip olmuşlardır. Bu genç nüfusun bir üst kuşağı, adeta robotlaşmış, duygudan yoksun, iş-verim odaklı insanlar haline gelmişlerdir. Halbuki, insanı duygulardan ayrı düşünmek mümkün değildir. İnsan, duygunun özüdür. Bunun idrakine varmak, hem bir şans, hem de bir acı sunmaktadır gençlere. Şans, kendilerinden öncekiler gibi olmayacakları adına bir umut; acı ise moderniteye karşı verecekleri savaşın zorluğundan gelmektedir.

Post-modernizm, modernizme dair bir eleştirinin imzasıdır.

Umulan, bu mücadeleden zaferle çıkmaktır.

KAYNAKÇA
Gürkan, E. S. (2020). İstanbul: TEDx Talks.
Kırılmaz, H. & Ayparçası F. (2016). "Modernizm ve Postmodernizm Süreçlerinin Tüketim Kültürüne Yansımaları". İnsan ve İnsan Dergisi.
Maffesoli, M. (2018). Sputnik France radyo yayını.
Pamuk, O. (2010). Manzaradan Parçalar. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Postmodern Kumpas

Mizgin KARA

"Uygar uygar!" diye atıldı çığlıklar.
Çürüdü mahzun ekinler, topraklar
Yandı çocuklar, kavruldu analar
Kimin içindi bu "uygarlar"?

Ayn-ûr rıza işlenmişti ruhlara,
Bakardık bu diyardaki Esmalara…
Lâkin sıkıştık cebimizdeki kutulara,
Tapıyoruz bizdeki kusurlara...

Hangi asrın divanesiydik?
Yüzyılları aşıp geleceğe geldik.
Biz putlar yıkardık, çiğnerdik.
Şimdi hayalet putlara tapmaya mı geldik?

Postmodern Postacı

Miray SOYSAL

Kapı çalınır,
(Aylardır beklenen o ses.)
-Tık tık tık
-Kim o?
-Postacı, adınıza mektup var.
Ve heyecanla açılır kapı,
Uzun uzun bakılır postacının yüzüne,
Sevgiliden getirdiği mektubu
Postacının yüzünden okumaya başlar âdeta.
"Bak postacı geliyor, selam veriyor
Herkes ona bakıyor, merak ediyor."
Şarkı sözlerinin muhatabı,
Merakla beklenen o kişi, gelmiştir artık.
Mektuba kavuştuktan sonra dikkatle açılır zarflar,
Yırtılırsa, sevgilinin gönlü incinecek hissiyatıyla, nazikçe
Ve aslında uzaktan da görmeye muktedir olan gözler,
Ne hikmetse, yapışır kâğıda,
Kelime kelime
Hece hece okunur her satır.
Sevgilinin gözyaşının damladığı, mürekkebi dağılan kelimeler dahi anlaşılır
Ve âdeta eşlik edilir her damlasına.
Şimdi söyler misiniz?
Hangi emoji, hangi gif
Kilometreler ötesinden bu duyguyu hissettirebilir?
Hangi postacı böylesine manalı ve ağır yükler taşır?
Mektuplar deste deste saklanırmış eskiden,
Peki günümüzde hangi âşık-ı sâdık, sevgilinin mesajlarını saklıyor?
Ya da saklamış olsa, o mesajlardaki duygu, ne kadar taşınır geleceğe?
Ya da günümüzde âşık-ı sâdık var mıdır?
Böylesine ağır yük taşıyan postacı?
Postacılar, soğuk çehreleriyle, yalnız hukuki evraklar taşırlar,
Mektuplar zaten yok!
Âşık-ı sâdıklar, zarflarda müebbet!
Öyleyse, asıl Âşık-ı sâdık benim,
İspatım, secdemdir.

POPÜLER OLAN: "İNSAN"

Miray SOYSAL

"Modern" diye telaffuz ettiğimiz kelimeyi açıkçası anlamıyorum. İnsanları ötekileştiren bir kelime, tabi öteki olan modern insan değil, modernizmi her şeyiyle kabul etmek istemeyen insan oluyor. İnsan; çağdaşı, çağdışı olanıyla da olsa insan kalabildiği müddetçe eşrefi mahlûkattır. Konumuz gençlik olunca nasihatler de ardı ardına geliyor tabi. Gerçi ben de, bana söyledikleri dünyaya geliş tarihimle genç yaş aralığına giriyorum. Genç, kimisine göre, 12-24; kimilerine göre, 18-65 yaş aralığına giren bir güruh. Ben ise gençliğin, biyolojik açıdan düşünmediğimizde bir huy olduğunu düşünürüm.

İnsan denen varlık, genci yaşlısı olsa da her hâlükârda, ilk insan yaratıldığından beri popülerliğini hiç kaybetmemiştir. İnsan, insanı bu popülerliğinden dolayı hem var tutmaya hem de bu varlığını istismar etmeye çalışmıştır. Yoksa dünyada, kapitalizm, emperyalizm gibi etkenler ve sebep oldukları bunca savaş neden oluyor sanırsınız? Gençlik, bu savaşta cephenin arka tarafında en çok istismara uğrayan yaş gruplarından. Kıyafetinden kullandığı telefona, seçtiği kelimelerden gelecekte yapmak istediği meslek seçimine kadar etkileniyor bu savaştan. Borçla da olsa son model telefon almalarımız, cümlelerimize âdeta çağdaşlığı temsil ediyormuş gibi İngilizce kelimeler sokuşturmamız, moda olan kıyafetlerden başkasını giymememiz, sevdiğimiz değil de en çok para kazanacağımız mesleği seçişimiz, birbirleri ile bağlantılı bir sürü etkenin hayat buluşudur.

Tek gaye; var kalabilmek, başka türlü varlığını hissedemiyor gibi düşünüyor bence insan. Oysa özgürlük, her çağda bir çağdaşlık göstergesidir. Bu hareketler özgürlüğümüzü kısıtlıyor. Bir de bu çağdaşlık, herkesin eleştirilme konusu ama çağın ortasında doğan gençlik, çağın ayaklarını temsil ediyor ve ayak uydurmak zorunda olan ise farklı çağda yetişmiş olan yaş almış insanlardır. Anne babalar çocuğun yetişkin bir birey haline gelmesinde ne kadar etkili olsalar da, her gün yeni bir yüzünü gördüğümüz dünya, çocuğun başöğretmenlerinden. Öğretiler ise; dövme yaptırmak, son model akıllı telefon kullanmak, sosyal medyada özçekim veya güncel durum paylaşımları yapmak... Sonra şu ışıklı manzaraları olan, çok katlı sitelerde oturulması tam bir çağdaşlık öğretisidir. Ancak bu çağdaşlar bilmelidirler ki, o ışıklı manzaraları birilerinin elektrik faturalarını ödemeleri sayesindedir.

Dünya işte, bizi değiştiriyor ve bir şeyler de alıyor bizden. Meselâ; elimizden tahta kalemi ve kalemtıraşı

alıp uçlu kalemleri tutuşturan dünya, bizden neyi aldı biliyor musunuz? Yazmak; yaşamaktır, hayatı ifade eder hakikatte. Tahta kalemle yazdığımız her kelimede sivriliğini yitiren ucu, yaşarken her nefesten sonra tükendiğimizi ve her kalemtıraş kullanışımız ise özümüzden vermeden, güçlük çekmeden, güzellikler yaşayamayacağımızı anlatırdı âdeta. Uçlu kalemler de; özümüzden vermeden bir şeyleri değiştirerek, daima var kalarak yaşamayı öğütledi sanki, sonra bize yazmanın keyfiyetini verdi ama yine de yazmaktan uzaklaştık tabi. Elbet uçlu kalemde manâlı bir şeyler fısıldıyordur lakîn tahta kalemin haykırışları hep kulaklardadır.

Çağın bize getirmiş olduğu popüler giysileri; ihtiyacımıza, beden ölçümüze ve tarzımıza göre seçebilmek için şunları yapmalıyız: klişe değil bu bir aspirin misali, yıllar yıllar faydalanacağınız bir ilaç, ki o kitap okumaktır. Kitap okumalıyız sonra yazmalıyız; uzun uzun, belki saçma sapan belki sayılı kelimelerle olsa da yazmalıyız. Yazan kişi, kalbine yönelir zirâ.

"Akıl bilgi, kalp ise bilgelik getirir." diye bir söz işitmiştim. İşte bu bilgeliğe sahip olmak için bir şeyler yazmalı, popülerliğimizi sağlam zeminler ve sanatsal mimarî ile inşa etmeli, çağı ve bize getirdiklerini bu inşa ettiğimiz sarayda yönetmeliyiz. Değerli olan; fikirleri, yaşayışı, kelimeleriyle dünyayı dize getirme gücü olan insanı; yani kendimizi köleleştirmemeliyiz çünkü en yüksek makam olan Allah'a kulluk makamındayız ve korumalıyız bu yerimizi.

Sözün sonuna gelirken hasbelkader genç yaş aralığına takılan ben, size de vermiş olduğum öğüdü tutuyor ve yazıyorum. Yazarken düşünüyorum:

"Ben hayatta var olan herkesi anlayacak bir yol buluyorum, peki ben bir labirentin sonunda mıyım ne-den anlaşılamıyorum?"

Ara sıra bu kargaşaya kapılıyor zihnim, oysaki anlamak çok popüler, herkes birbirini anlıyor gözüküyor günümüzde bunlar fazla çağdışı hareketler. Ne-den söylüyorum bunları çünkü duygularımızı, kavrayışımızı, bulunduğumuz hâli hep çağa göre şekillendiriyoruz çünkü. Bu çağ gençliğin alaycı bir hale büründüğü bir çağ oysa her şey fazlasıyla cid-di. Özellikle genç diye tabir ettiğimiz yaş aralığının her adımı geleceğine olan yolculuğunun göstergesi, adımlarını mantıklı atmaz ise bu yolda dizleri çok kanar. Keşke bilse de "çağdışı kalmayayım" derken kendi güzergâhını şaşırmasa, işte bu yüzden aspirini unutmayalım!

Gelişen teknoloji gerileyen insanlar

Ebubekir DİLSİZ

İnsan, tabiatı gereği çevresel koşulların tesirinde hareket eder ve çevresel koşullara uyum sağlar. Bu çevresel koşullar doğal olduğu kadar beşeri de olabilmektedir. Hatta özellikle antik çağ insanından farklı olarak günümüzde insan daha çok beşeri sistemlerle çevrilmiştir. Hayatta gelişen birtakım pratik metotlar ve teknolojik gelişmeler, kısmen doğayı hâkim konumdan tâbi konumuna getirmiştir. İşte bu çağ eski çağlardan farklı olarak uğraşın ve mücadelenin değil, konforun ve kolaylığın çağıdır. Gündelik hayatı geçmişteki hayata oranla daha da kolaylaşan bu çağın insanı acaba ne kadar değişmiştir?

Tüm insanların bilgi birikimi, teknolojik gelişimleri ne kadar ilerlerse ilerlesin ataları ile daima ortak bir noktası olacaktır: fizyolojik ihtiyaçlar. Geçmişte avcılık ve toplayıcılık ile hayatını geçindiren insanoğlu günümüze gelene kadar birçok faaliyet alanı oluşturmuş ve oluşturmaya devam etmektedir. Bu yönüyle geçmişteki insanlardan tek farkımız ihtiyaçlarımızı giderme kolaylığımızdır. Bu kolaylaşma hareketi birçok avantaj ile birlikte acaba ne gibi dezavantajlar getirmiştir?

Geçmişteki insanlar günümüzden farklı olarak çok daha az etkiye maruz kalmaktaydı. Örneğin bir yemek yeme eylemini gerçekleştirirken yaptığı işe odaklanması daha kolaydı. Dikkatini çekebilecek yoğun ses cihazları veya alışık olmadığı görüntülerle karşılaşma ihtimali neredeyse yok gibiydi. Bu sadece yemek yeme fiili ile değil hayatın birçok konumunda da olan bir durumdu. Odaklanmasına engel olmayan bu ortam ona derin bir dikkat yeteneği ve hayatta kalma imkânı tanıdı. Günümüzde insanların özellikle gençleri kınadığı bir husus olan dikkat, aslında yaşanılan çağın da gereğiydi bu nedenle. Hayatta kalma mücadelesinin görünen galibi insanoğlu bilim ve teknoloji becerileriyle artık alelade bir hayvandan daha üstündü. Peki, insan fizyolojisi bu gelişime nasıl bir tepki verdi?

Modern çağın meyveleri içerisinde aynı zamanda zehir de taşıyor. Bu zehir bünyelerde kendini tembellik ve ciddiyetsizlik olarak gösteriyor. Özellikle yeni yetişen bireyler olan gençlerde kendini belli eden bu zehir, kolaylığın ve rahatlığın getirdiği bu şımarıklık, belki de insanoğlunun kendi sonunu hazırlıyor. Örneğin geçmişte eğlenmek isteyen insanlar belli bir noktaya kadar mahremini –özel

hayatını- saklıyordu. Bir konuda fikrinizi beyan etmeniz için gerçekten o alanda yetkin olmanız gerekiyordu. Bu durum her ne kadar suistimal edilebilir olsa da bilgi kirliliği günümüzdekine oranla daha azdı. Çünkü bir bilginin oluşumu ve yayılımı çok meşakkatliydi. Özetle insanoğlu değişen hayat ile birlikte bir çıkmaza girdi: aşırı bilgiye.

Gelecek neslin ilk üyelerine dikkat ile bakıldığı zaman şu sonuç hemen göze çarpmaktadır: Daha umursamaz ve ilgisiziz. Bu umursamazlığın ve ilgisizliğin temelinde işte bu aşırı bilgiye maruz kalma hadisesi yatmaktadır. Geçmişte gündemin takibi için bir meşakkat göstermek ve zaman ayırmak gerekirken, gençler gündemi birebir olarak takip ederek yorumlayabilmektedir. İnsan fıtratı gereği bir işe odaklandığı zaman diğer işlere karşı olan ilgisi azalır. Bu sebeple kendi hayatını sürdürmeye çalışan gençler zamanla toplumun hayatına karşı ilgisizleşir hatta bu toplumsal gündemden kopar. Gündemi takibi bırakmayan gençler ise bir süre sonra daha vahim bir sonuç ile karşılaşır: çöküntü ve hissizlik.

Aşırı bilgiye maruz kalmanın bir diğer olumsuz sonucu ise bu bilginin tesirlerine tamamen hâkim olamamaktır. Bir insan bir bilgiye ne kadar şiddetle maruz kalır ve bu bilgiyi şuuru ile tahlil edemezse şuuraltı olaya el atarak kendince birtakım tepkiler gösterir. Örneğin önemli bir bilgi içeren yoğun ve meşakkatli bir metni okumak yerine insan, anlaması kolay ve kendini tatmin eden içeriklere yönelir. Bu içerik hayalini kurduğu şeylerle bezenmiş bir video, fotoğraf veya yazı olabilmektedir. Hayaller -ki Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre şekillenirler- insanı yönlendirmeye başladığı zaman, hayatta birçok şey anlamını yitirir. Çünkü hayaller bir işaret olma vasfından bir hedef vasfına bürünür. Ne istediğimizi gösteren bu emelleri gerçekleştirebilmek için çabalayan insanoğlu gerçek hayatın sillesi ile kendine gelene kadar zihnen ve belki bedenen aşırı hırpalanır ve yorulur. Hayat bu aşamada çekilmez olur ve insan daha çok hayal kurar. Bu insanı tüketen bir döngüye döner. Günümüz gençliği bir yönüyle de bu kısırdöngünün içinde ufalanmaktadır. Birçok mecranın kendisine pazarladığı hayallere teslim olan insan bir süre sonra bu hayallerin esiri olmaktadır.

Gelişen teknoloji işte bu şekilde insanlığı geriletmektedir. Çaba göstermeyen ve azmetme gücünü geliştiremeyen nesiller bir süre sonra gerilemekte ve atalarından miras aldıkları her şeyi tüketmektedirler. Tembellik ve ciddiyetsizlik, hayalperestlik, şuursuzluk günden güne ilerlemektedir. Özellikle gençler arasında yayılan ve önü alınmazsa birçok felakete sebep olabilen bu durum, belki de bir sonun başlangıcıdır. Kim bilir...

#FilmAnalizi

KİRAZIN TADI: TA'M E GUILASS (1997)

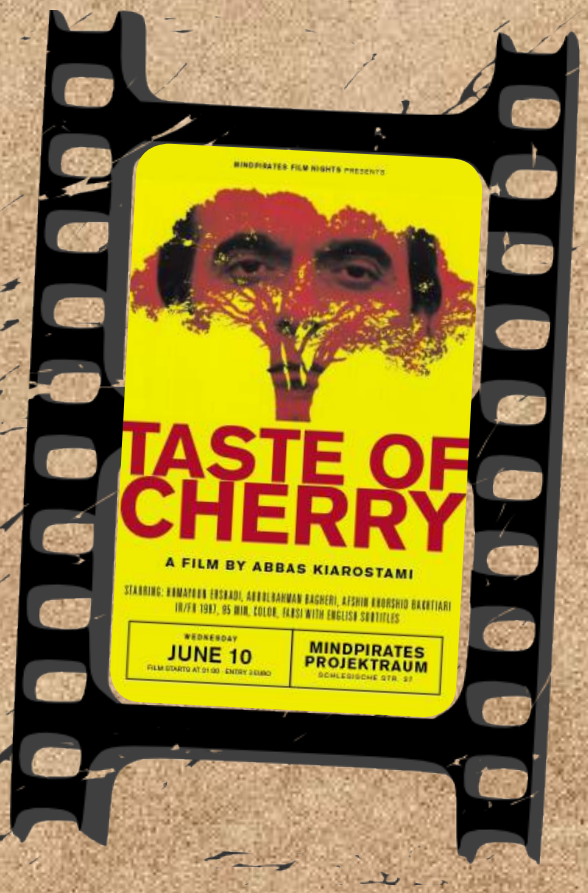

Buğra DOĞAN

"Farz et ki ben bir ağacın köküne saçacağın gübreyim."

Öncelikle son derece sade görünmesine rağmen sekiz kelimelik bir replikle bile insan hayatını oldukça etkili şekilde özetleyebilmeyi başarmış İranlı yönetmenimiz Kiyarüstemi. Bu filmiyle de beni yine hiç şaşırtmadı. Her ne kadar filmiyle hayatının değersizleştiğine kanaat getiren bir adam üzerinden 'intihar' temasını tüm çıplaklığı ile seyircisiyle buluşturmayı hedeflese de, aslında seyirciyi bekleyen çok daha derin bir düşünce kuyusu var.

Bu uğurda Kiyarüstemi; hayata bakış açısı, varoluşsal sorunları, ölüm-toprak ilişkisine yaklaşımı ile filme düşünce zenginliği katmanın yanı sıra karşılıklı absürt diyaloglarla, ölümle hayat arasındaki kısacık yolda kahramanımızın karar ve kararsızlık dansını da gözler önüne seriyor.

Filmimiz Tahran topraklarında geçer. İntihar etmek isteyen orta yaşlı bir karakterin, kendisini para karşılığı gömmek için birini arayışı ve ikna etmeye çalışması üzerine süregelir. Önce bir mermer ustası, ardından da Luristanlı kimsesiz bir plastik toplayıcısıyla karşılaşan kahramanımız Bedii Bey, amaçladığı konu üzerine etkili bir konuşma şansı yakalayamaz ve filmimiz asıl o esnada başlar. Bedii Bey'in arabasına alacağı ve ikna etmeye çalışacağı üç farklı yolcu olacaktır.

İlk yolcumuz askerliğe yeni başlamış, önceleri çiftçilik yapan bir Kürt gencidir. Araba içi diyaloğumuz gündelik konuşmalarla başlar ve asıl mevzuya kadar seyirci olayın içine iyice çekilir. Yer yer Kürt halkının yaşayış biçimi üzerine sosyolojik değerlendirmesini de eksik etmeden ilerleyen Kiyarüstemi, bu kısımda Bedii Bey'in intihar konusundaki kararlılığını ve mantığını, bu işi yapması için ikna etmeye çalıştığı gence kendine has ikna yöntemleri eşliğinde sunar. 'Sana beni öldürmen için silah vermiyorum, sana bu iş için kürek veriyorum, ayrıca sen çiftçi değil misin? Kendi kaderini silah kullanarak belirledin, bir kürek değil!' cümleleri, konuşma mekaniğindeki doğallığı ve etkileyiciliği bize gösterir.

İkinci yolcumuz ise henüz eğitiminin başlarında olan genç bir Afgan ilahiyatçıdır. 'Konuşmanıza ihtiyacım yok, ellerinize ihtiyacım var.' diyerek daha baştan vazgeçmeye niyeti olmadığını belli eden

Bedii Bey, bu işin günahı ve yasakları üzerine gençle uzun bir konuşma yaptıktan sonra genci kendi kazdığı çukurun başına getirir ve henüz yeteri kadar donanımlı olmayan ilahiyatçı gence sorduğu soruyla seyirciyi de düşünmeye sevk eder. 'Mutsuz olmak da bir günah değil mi? Mutsuz bir insan, diğer insanları incitir. Bu günah değil mi?' Genç, bunun karşılığında net bir cevap veremez, yapılması istenen şeyin doğru olmadığını düşünür ve ikna olmaz.

Üçüncü yolcumuz tarih müzesinde tahnitçilik yapan, hasta çocuğu için para kazanmaya çalışan Bagheri adında bir Türk'tür. Bedii Bey'in amaçladığı şeyi hemen anlayan Bagheri Bey, kendisinin de 37 yıl önce benzer bir yoldan geçtiğini ve bir dut meyvesinin nelere sebep olduğunu anlatarak bakış açısını değiştirmesi gerektiğini vurgular. Konuşması oldukça hareketli ve bir o kadar ilgi çekici olan Bagheri Bey bunu bir fıkrayla pekiştirir: "Türk'ün biri doktora gider ve doktora: 'Parmağımla vücudumun neresine dokunursam orası ağrıyor. Ayağıma dokunsam ayağım, göğsüme dokunsam göğsüm, koluma dokunsam kolum ağrıyor.' der. Doktor ise: 'Sizin hiçbir şeyiniz yok sadece parmağınız kırık. Bakış açınızı değiştirin.' der." Ardından ise son kararı kendisine bırakır. Bu sözlerden sonra uzun bir süre sessiz kalan Bedii Bey'in hayata doğru derin bir bakış attığını hisseder seyirci. Artık Bedii Bey'in yapmak istediği şey konusunda kararlığının zemini yıkılmaya başlamış hatta o zeminde umut çiçekleri yeşermeye başlamıştır bile. Acaba gerçekten kirazların tadını bırakmak istiyor mudur?

Her ne kadar söylemleri Bedii Bey'in intihar konusunda son derece kararlı oluşunu gözler önüne serse de, kalbinin derinliklerinde ufacık bir umut, ufacık bir bahane kapısı barındırdığını, Bagheri Bey işi henüz yapmadan ona parayı vermeye çalışıp kendi içini rahatlatmaya çalışması, Bagheri Bey'in verdiği sözden ve yapacağı işten emin olmak bahanesiyle Bagheri Bey'le tekrar konuşma isteğinde bulunması, öldükten sonra vücudunun gömülmeye ihtiyacını fazlasıyla önemsemesi gibi realistik nüanslar ve tinsel duygularla seyirciye alegorik bir şölen yaşatır Kiyarüstemi. Filmimizin başında gözü hep toprakta olan, toz-toprak bir araziyi bile izlemeye değer bulan ve güzelliği orda arayan Bedii Bey'in filmin sonlarında bakışlarını güneşin batışına, ayın parıltısına çeviren yönetmenimiz, Bagheri Bey'in arabadan indiği ana kadar arka planı, yolları, manzarayı kahverengi

tonlarında (toprak-ölüm hissiyatında) kasvetli bir havayla yansıtması, sonrasında ise bu durumu yeşil tonlarında (umut-mutluluk hissiyatında) huzurlu bir havaya bırakarak sinematografisinin başarısını bir kez daha kanıtlamıştır. Ayrıca film boyunca bir araba camından çocukların neşesini, yoksullukla-işsizlikle uğraşan insanları, işi olanların ise yaşadıkları stresle diğer insanların dertlerine karşı tahammülsüzlüğünü, diğer tarafta yardımlarını esirgemeyen insanları, kimsesiz olup okuma yazma bile bilmeyenleri, mutlu bir çiftin bir fotoğraf çekinirken bile yaşadığı heyecanını gözlemleriz aralara serpiştirilmiş bir şekilde. Kim bilir belki de yönetmenimiz Kiyarüstemi, bu sekanslarla herkesin türlü türlü dertlerinin olabileceğine, bakış açılarını değiştirenlerin ise mutluluğu yakalayabildiğine işaret etmektedir.

Son olarak, 1997 İran yapımı bir Abbas Kiyarüstemi filmi olan 'Kirazın Tadı', 95 dakikalık sıkmayacak uzunluğuyla, minimal bütçe ve tamamen amatör oyuncularla çekilmiş son derece minimalist bir film olup Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye Ödülü'nü almaya hak kazanmıştır. Hayatın içerisinden bir kesite uygun olarak oldukça sıradan kostüm tercihi, yöreye ait tarihsel ve dini bilgilerin gündelik konuşmanın içerisine tek tek işlenmesi ve filmimizin müziksiz oluşu ise bir o kadar doyurucu ve isabetlidir. Deneysel sinemanın önce gelen yönetmenimizin kendine has sabit kamera kullanım tekniği ile belgesel tarzı film çekimi, şiir-fıkra-şarkı gibi edebi öğelerden yararlanarak savlarını desteklemesi ve sanatını güçlendirmesi, araba içi diyaloglara bolca yer vermesi, kısmen spiritüalist bakış açısıyla olayları felsefik bir şölene çevirmesi, gerçeği arayış ve izah ediş stilini sinematografisiyle desteklemesi, bu filmi ise anlaşılması zor ve kendine has meta-narrative bir sonla seyircinin yorumlarına bırakmış olması filme daha da değer kazandırmaktadır. Filmin sonunda kendini göstermesi ise yönetmen olarak hep arka planda durmasına karşın aslında tüm cevapların onda gizli olduğunun, o olmasa filmin de var olamayacağının bir göstergesiydi belki de.

Bunlar sonucunda toz toprak içerisinde anlam keşfetmek isteyen, gerçek sanatın bir meyveye bile gizlenebileceğine inanan, bir insan için güneşin yeniden doğması ne demektir izlemek isteyen ve kendi muhakemesini kurmaktan korkmayan her film severe önereceğim bu 95 dakikalık hikaye sizi asla pişman etmeyecektir. İyi seyirler dilerim.

WENDY BROWN – HALKIN ÇÖZÜLÜŞÜ

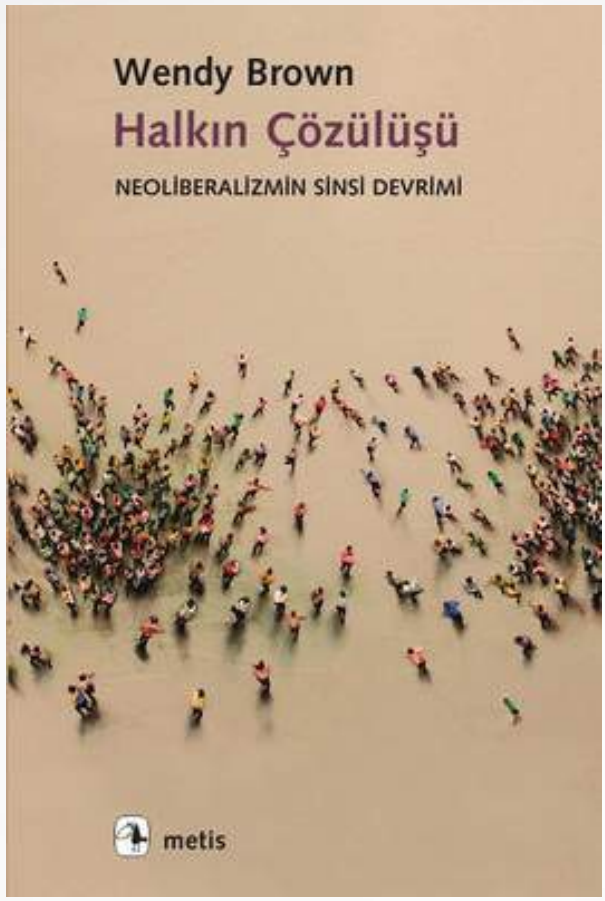

Hasan YALÇIN

Brown'un yazısının temel iddiası tüm toplumsal bünyeye ve kurumlara yayılan "neoliberal aklın", liberal demokratik aklın temel ve kurucu unsurlarını ve dahası insanların politik düşünme ve eyleme biçimlerini ortadan kaldırdığı ve bu yolla siyasal olan her şeyi ekonomikleştirdiğidir. Yazara göre liberal demokrasinin anlamını ve işlevini yitirmesi, radikal demokrasi tahayyülünü ve liberal demokrasiyi aşacak başka demokrasi tahayyüllerini de ortadan kaldıracaktır/kaldırmaktadır. Çünkü demokrasinin var olabilmesi için demokratik ilkelerle ve demokratik arzuyla eyleyen öznelere ihtiyaç vardır; ancak bu yeni neoliberal akıl öznelerin düşünüşlerini ve arzularını da ekonomikleştirmektedir. Yazar, demokrasi kavramının dar bir anlama gelecek şekilde değil, oldukça açık uçlu kullandığının altını çizmiştir. Demokrasi en kaba ve geniş tabiri ile halkın siyasal alanda var olması ve bir şekilde kendisini yönetmesidir. Bu anlamda yazara göre nasıl ki demokrasi diktatörlüğün veya istibdatın karşısında konumlanıyorsa, aynı şekilde neoliberal düzende ortaya çıkmış olan yönetişim mantığının ve şirket tarzı yönetim modelinin de karşısında konumlanmaktadır.

Yazara göre Platon'un devlet ile ruh arasında kurduğu homoloji günümüzde neoliberal akıl ile birlikte başka bir biçimde (ekonomik) ama aynı mantıkla yeniden gündeme gelmiştir. Günümüzde kişiler ve devletler şirket modeline göre örgütlenmekte ve bir şirket gibi, şirket mantığı ile hareket etmektedir. Bu mantığa direnen bireyler ve devletler ise yoksullaşmakta, çökmekte ve iflas etmektedir. Ayrıca bu yeni ekonomik konumlu homoloji tüm

siyasal alanı ekonomikleştirirken birtakım temel meseleleri de dönüştürmüştür. Öznenin kendisini kurma biçimi değişmiş ve doğal olarak adalet, eşitlik, egemenlik ve hukukun üstünlüğü gibi meseleler de değişime uğramıştır.

Yazar, bu değişimin birey/ruh tarafını üniversitelerin mantığında yaşanan devrim ile açıklamıştır. Ona göre son 30 yılda üniversitelerin işleyiş mantığında ve amaçlarında yaşanan -diploma alma süresinin kısaltılması, kolay alınabilir yeterlilik belgeleri, eğitime ayrılan bütçenin düşmesi ve genel olarak üniversitelerin şirketleşmesi- değişimler, mecburen bireyi de değiştirmektedir. İnsan sermayesi yaratmaya odaklanmış olan üniversiteler; bireyi, ruhu, yurttaşı ve doğal olarak demokrasi fikrini de dönüştürmüştür.

Devletin değişimi meselesi ise Obama'nın Ocak 2013 tarihli ulusa sesleniş konuşmasından hareketle açıklanmıştır. Obama bu konuşmasında çevre sorunlarını, göçmen sorunlarını, aile içi şiddet, temiz enerji, eğitim vd. meselelerin tümünü ekonomik büyüme ile ilişkisi içerisinde ele almış ve bu sorunların çözümünün de aynı şekilde ekonomiyi genişleteceğini söylemiştir. Yazara göre bu ulusa sesleniş konuşması bize devletin yönetiminin asıl amacının ekonomik büyüme olduğunu, yönetimin meşruiyetinin ekonomik ilerleme ile ölçüldüğünü ve devlet ile şirket arasında amaç ve öncelikler bakımından bir aynılaşmanın yaşandığını göstermektedir. Diğer tüm sorunların çözümü veya iyi yaşama pratikleri asla kendi başına bir amaç değildir; tüm bunlar ekonomik gelişmeye ve rekabetçi mantığa uygun olduğu ve bunları desteklediği sürece meşru görülebilir şeylerdir.

Yazara göre neoliberalizm genelde katı bir piyasa serbestisi anlayışı ve bu anlayışın sebep olduğu birtakım olumsuzluklar ile özdeşleştirilmektedir. Çok kısaca bahsetmek gerekirse var olan neoliberalizm eleştirileri dört mesele üzerinde durmaktadır. Yazara göre bunlar ilk olarak kaba tabir ile zenginlerin daha zengin olması ve yoksulların da daha yoksul olması anlamına gelen bir "yoğunlaşan eşitsizlik"tir. İkinci eleştiri noktası ise çocuk işçi örneğinde olduğu gibi aslında piyasalaşmaması gereken birtakım şeylerin amansızca piyasalaşmasıdır. Üçüncü eleştiri devlet ile sermaye arasında oluşan kan kardeşliği meselesi ile ilgilidir ve bu kısmı eleştirenler şirketlerin politikadaki hâkimiyetlerinden rahatsızlık duymaktadırlar. Son eleştiri ise neoliberal politikaların ekonomide tahribat

yarattığı iddiaları üzerinedir. Yazara göre tüm bu olumsuz ithamların haklılık payı vardır çünkü bunlar neoliberal politikaların beraberinde getirdiği olumsuzluklardır. Ancak yazar neoliberalizmi diğerlerinden daha farklı formüle ettiğini ve neoliberalizmin yukarıda bahsedilenlerin dışında birtakım zararlı etkilerinden bahsedeceğini söylemiştir.

Yazara göre neoliberal sistem dünyada hâkim hâle geldikçe, neoliberal mantığın içerdiği değerler yeni bir akıl düzeni olarak ortaya çıkmakta ve yeni bir yönetim rasyonalitesi olarak tüm topluma yayılmaktadır. Bu yeni yönetim rasyonalitesi ise yukarıda da belirtildiği gibi ekonomik olmayan tüm alanların ve pratiklerin ekonomikleştirilmesidir. Buraya bir cep açarak şunu söylememiz gerekir:

Bir şeyin ekonomikleşmesi demek illa ki onun parasallaşması demek değildir. Yani parasal olmayan alanlarda ve pratiklerde bireyler piyasa özneleri olarak düşünüp piyasa özneleri olarak hareket ettiklerinde o alanı ekonomikleştirmiş olurlar. Burada ekonomikleştirme, piyasalaştırmayı ve parasallaşmayı da içerecek şekilde ancak bunlardan daha geniş bir anlamda kullanmaktadır. Neoliberal ekonomikleştirilmiş özne, klasik ekonomik liberalizmin öngördüğünün aksine siyasal alan, ekonomik alan ayrımı vs. yapmaz. Neoliberal özne hayatının her anında ve her yerde sadece ve sadece 'homo oeconomicus'dur.

İkinci olarak bu 'homo economicus'un tüm eylemlerini güdüleyen yegâne şey, kendi insan sermayesini güçlendirerek rekabet edebilirliğini artırma amacıdır. Karşımızdaki özne ekonomik bir davranış modeline sahip olan ve sadece ekonomik düşünen bir öznedir. Peki insanların, bir tür insan sermayesi haline dönüşmesinin sonuçları nelerdir? Yazara göre bu ekonomik düşünüş ve davranış modeli siyasal hayatın içerisine yansıdığında, bu alanın sadece örgütleniş biçimini değil, temel olarak bu alanın mantığını, amacını ve karakterini de dönüştürmektedir. Bunun sonucu ise 'homo politicus'un neoliberal dönemin 'homo economicus'u tarafından tamamen egale edilmesi ve bununla birlikte de adalete, eşitliğe ve hakkaniyete ilişkin demokratik ilkelerin ve siyasi yurttaşlık ile halk egemenliği anlayışının altının oyulup içinin boşaltılması olmuştur.

Yazara göre öznenin kendi kendisini insan sermayesi olarak görmesi aynı zamanda o öznenin üyesi olduğu şirket, devlet veya uluslarüstü kümenin gözünde de insan sermayesi durumunda olması demektir. Doğal olarak sadece ekonomikçe

düşünen insanların oluşturmuş olduğu şirketler de sadece ekonomikçe düşünecekler ve insanlara sadece kendi gereksinimlerinin gerektirdiği şekilde davranacaklardır. Bir şirketin gözünde bir insan asla duyguları, hisleri, arzuları, düşünceleri olan canı yanabilir, aşık olabilir, psikolojisi bozulabilir bir kişi değil, bir insan sermayesidir. Dolayısı ile neoliberalizmin öznesi her an "gereksizleşebilme" tehlikesi ile karşı karşıyadır. Bunun en güzel örneği günümüzde yaşanan Covid-19 salgını sürecinde işten çıkartılan ve ücretsiz izine gönderilen milyonlarca insandır. Neoliberal dönüşümün bir diğer sonucu ise insanlar arası veya kurumlar arası ilişkilerde temel alınan şeyin artık eşitlik değil "eşitsizlik" olmasıdır. Her insanı bir insan sermayesi olarak bakıldığında doğal olarak insan sermayesi üstün olan kişi diğerlerinden daha önde olmak durumundadır. Bu anlamda yazara göre insan sermayelerinden oluşan bir demokrasi mantığında herhangi bir eşitlik yoktur; aksine kazananlar ve kaybedenler vardır. Ayrıca temel örgütlenme mantığının "rekabet" olduğu bir sistemde doğal olarak emekçiler arası bir dayanışma ve birlik ihtimali de ortadan kalkmak zorundadır.

Yazara göre ayrıca tüm alanların ekonomikleştirilmesi ile birlikte yurttaşların politik bir varlık olarak eyledikleri siyasal alan da bundan nasibini almış ve yurttaşlığın temeli olan kamusal çıkar veya ortak fayda gibi şeyler de artık anlamını yitirmiştir. Son olarak ise yukarıda da bahsedildiği gibi neoliberal dönüşüm devletin meşruiyetini ekonomik ilerlemeye ve küresel bir rekabet edebilirliğe bağlı kılmıştır. Adalet, çevresel meseleler, eşitlik, barış, insan hakları, mülteci sorunları ve diğer tüm şeyler ancak ekonomik çıkarlar ile ilişkileri içerisinde ele alınabilir şeyler haline gelmiştir ve doğal olarak tüm bu insani ve yaşamsal sorunlara karşı gösterilen ilgi ve alaka gerilemiştir. Devlet ekonomik alana hizmet eder hâle gelmiştir. Yazara göre devletin yurttaşlarının değil de sermayenin hizmetinde olmasına rağmen kendi deyişiyle ortalığın ayağa kalkmıyor oluşunun sebebi ise demokrasinin temel ilkelerinin de ekonomikleştirilmiş olmasıdır. Yani eşitlik, özgürlük, adalet, hukukun üstünlüğü gibi temel ilkeler ekonomik bir mantıkla düşünülür hale gelmiş ve dolayısı ile de tüm bu yaşanılanlar da devasa bir direnç ile karşılaşmamıştır. Yazara göre içinde bulunduğumuz kıtlık ve eşitsizlik dünyasında artık hiç kimse, hiçbir eyleminde ve hiçbir seçiminde özgür değildir. Çünkü hiçbir sermaye(insan), diğer sermayelerin yeniliklerine ve seçimlerine kayıtsız kalamaz ve dolayısı ile yeni koşullara göre hareket etmek zorunda kalır. Bu nedenle yazar, neoliberal siyasal ortamda artık hiçbirimizin ahlaki özerklik, özgürlük ve eşitlik taşıyan varlıklar olmadığımızı söyler. Çünkü biz artık kendi amaçlarımızı ve dahası bizi amaçlara götüren araçlarımızı kendimiz seçememekteyiz.

Hürriyet, eşitlik ve adalet ilkeleri artık siyasal olmaktan çıkarılıp ekonomikleştirildiği için artık bu ilkeler devletler tarafından güvence altına alınmayan, aksine bir parazit ve düşman olarak görülen, altı oyulan ve içi boşaltılan ilkeler konumuna gelmişlerdir. Dolayısı ile yazara göre artık halk egemenliği dediğimiz şeye hiçbir yerde rastlayamıyoruz. Neoliberal rasyonalite liberal demokratik düşüncenin ve dahası liberal demokratik aklı aşacak herhangi bir demokratik tahayyülün altını oymaktadır. Çünkü bu rasyonalite insanların yaratıcılığını, düşünme yetisini, ve kendisini gerçekleştirebilme imkanını ortadan kaldırmaktadır. Sonuç olarak yazara göre, neoliberal 'homo oeconomicus', kapitalizmin nihayet tamamen yutmuş olduğu ve ekonomik olanlar dışında hiçbir dürtü ve güdüye sahip olmayan bir insandır.

Wendy Brown, Halkın Çözülüşü, Metis Yayınları, 2018, İstanbul.

UÇURTMA

Ekrem BATAK

Varsın
terli bir hayvanın sırtında
sallanıp dursun oturduğum bütün ağaç gölgeleri.
Kaçtığım,
İsim aradığım ama bulamadığım
Her yerin esiriydim.
Yorgun tüm elleri alnıma koydum,
Uyudum...
Bir sıçrayışta gövdemden uyandığımda
Sesim,
Özlemlerime ayarlıydı,
Kısık ve içimde yankılanan sesim.
Yanık buğdayları rüzgara tuttuğum zamanlar
Güneşle dost,
Geceyle sırdaş,
Sabahlarla yoldaştım.
İri bir elmayı suda bulduğum zaman
Gökyüzüne baktım
Ve en uzağıma düştüm.
Saçlarımın savrulduğu tarafta
kuru otların kokusuyla bir karınca yuvası
ağustosu besliyordu.
Ben de bir uçurtma saldım düşlerime,
İpini çocukluğumun eline verdim
Ve terli bir hayvanın sırtında
Ağaç gölgelerinde sallandım durdum.

30 Haziran 2020 Midyat

y"aşama"k

Şeyma BÜYÜKYILMAZ

Yine ben geldim, oturdum bir köşeye,
Bir kez olsun bir olamadığım kendimle.
Yine kalabalık bir vakit, karşılaştık,
Sabrım kalmadı pusulalara,
Arife ve mendebur tarife,
Yine ben geldim.
Üç aldım, beş verdim,
Vaktim kalmadı.
İyice zorlaştı,
Göğsümde yaşamak.
Kalbim, dört odacık,
İki adacık,
Ufacık mı ufacık.
Haddim değil sual etmek,
Ama neden bu kadar daracık?
Hayat denen yaşamak.
Bilirsin, beceremem.
Halim de yok zaten.
Dört odacık,
İki adacık,
Ufacık mı ufacık.

#ÜlkeTanitimi

OKYANUS ÖTESI ÇABALAR

Buse Elif ÖZÇIRPICI

Düşüncelerin, seslenişlerin, giyilenlerin, yürüyüşlerin, gezilen sokakların, içilen içeceklerin ve yaşanılan şehirlerin dik yamaçlı bir hız trenindeymişçesine süratle değiştiği günümüzde belirli sınırlarla çevrelenmiş bir toprak parçasını tanıtmak postmodern gençliğin ruhuna aykırı geliyor belki de

Genç olduk, umarsız olduk, trendlere göre düşünce yapısı şekillenen ve geçmişi unutan olduk, aynı cevapları veren ama farklı şeyleri düşünen olduk, belki biraz aykırı belki birbirimizin aynı olduk, bazen kültürler çatıştı bazen fikirler çarpıştı ama en nihayetinde biz diğerlerinden farklı olduk. Belki açlık yaşamadık, hiç hasat kaldırmadık, kuyruklarda saatlerce beklemedik, Nagazaki'yi Hiroşima'yı görmedik, bizim dönemimizde atılmadı belki kasalar ya da üniversite harcı ödemedik ama sahi bunların olmasını da biz istemedik.

Öylesine bir sarmaldayız ki sorunlarımız sadece kendi hayatımızda yaşadığımız olaylardan ibaret değil. Ortada hiçbir şey yokken gelen bir bildirimle Hong Kong'da protestoların başladığını, Avusturalya'da ormanların yandığını, buzulların anlık olarak erime hızını, internette kimin ne aldığını görebiliyorken sorunun sadece kendimize ait olmasını ya da sorunun "bizde" olmasını bekleyemeyiz. Sorun dediğimiz şeyin bugüne özel olmadığını kabul ediyoruz tabii ki lakin sorunların hiç bu kadar görünür olmadığı noktasında da tavrımız net. Hiç gitmediğimiz Doğu Türkistan'da zulüm gören Müslümanlar için gündem oluşturmaya çabalıyor, belki de dilini bile bilmediğimiz Amerikan yerlilerinin haklarını kazanabilmesi için imza kampanyası düzenliyoruz. Dertlerimiz, korkularımız ve sevinçlerimiz yaşadığımız sınırların bir o kadar dışında ve düşünce dünyamıza bir o kadar yakın. Okyanus ötesi bir soruna önümüzdeki ekranda bir şeyler yazarak son verebileceğimiz fikri bizi motive ediyor, bir araya getiriyor ve daha fazlasını yapabileceğimiz inancıyla yaşatıyor.

Kaygılarımız da yok değil tabii ki de. Nihayetinde savaş görmemiş ve her an savaş çıkabilecekmiş ihtimaliyle yaşayan bir nesiliz. Sınırlarımızda göçmenlerin botları denizde batıyor, insani yardım tırları durduruluyor, insanlar kendi ülkelerinde yaşama umutlarını kaybedip her türlü zorluğu göğüslemek pahasına mülteci oluyor, siyasiler

insanların hayatlarıyla satranç tahtasındaki bir piyonmuşçasına oynuyor, bir salgın çıkıyor ve yaşlılar hastane kapısında kalıyor, savaş olmadan yaşatmak ve ölüme terk etmek arasında tercih yapmak zorunda kalınıyor, insanlar çözülemeyen ekonomik sorunlardan dolayı açlık kriziyle yüzleşiyor, çocuklar çadır kentlerde hayatlarına devam ediyor… Belki de bunlar bundan yüzyıl öncesi için çok da büyük sorunlar değildi, belki de bundan daha acı olaylar yaşanmıştı ama sorsak gene yüz yıl öncesindeki insanlara kaçı bu olayların hepsinden haberdardı ya da kaçı bu acıların hepsini sırtlanma sorumluluğunu almıştı? Acılarımız belki fiziksel değil… Aç değiliz ya da bir savaşta sevdiklerimizi kaybetmedik. Her gün yüzlerce insanın üşüdüğünü, aç uyuduğunu, hakarete uğradığını, kimliksizleştirildiğini, öldüğünü, öldürüldüğünü bilmek anlamlandırılamayan şu neslin en büyük acısıdır.

Bir ülke tanıtmam istendi benden. Nereyi anlatmak, nasıl anlatmak istersem anlatabilirmişim. Avrupa da olurmuş Asya da... Hatta istersem Afrika'yı bile anlatabilirmişim. Kalem benim söz benimmiş. Bir ülkenin sınırları içerisinde nefes alanlarla var olduğu hissi, bir ülkede anlaşılamayan koskoca bir nesil olduğu bilinci bugün beni, adını herhangi bir arama motoruna yazdığımızda sayısız bilgiyle karşılaşabileceğimiz bir coğrafi bölgeyi anlatmaktan ziyade o bölgenin içerisinde genç, dertli ama bir o kadar da anlaşılamayan bir nesil hakkında ufak da olsa ipucu vermeye itti. Anlaşılamamanın yorgunluğu, kelimeleri birbiri ardına dizdi ve birkaç paragraflık bir metin meydana getirdi.

Susun Veli Konuşuyor, Konuş Veli!

Hediye AÇIKBAŞ

Ağaca bağlanmış köpeğin,
İki kulağında iki farklı sestir
Islık ve yankı.
Çetele tutar gözleri,
Siyah beyaz film şeridinden yansır,
Yalnızlık sinemadır izler sürüp gidenleri
Ağaç dallarını gerer çatısızlığına,
Pandomimce bilir siyah beyaz köpek,
Kalkar gözlerinden bir perde,
Artık okur hep beraberi,
Ayrı yazan sözlüklerde.
Ulur uğuldar köpek,
Sekiz yanından gerilmiş sabrı ile.
Dilek taşı parçalanır,
Kara trende bir zarfta mutluluk susmaktadır,
İmlâya riâyetsiz klavyeleriyle bilmez insan,
Alın defterinde “her şey” ayrı yazılır.
Olmamasına ab-ı hayatın,
Şükreder şimdi mecnun.
Ne diye ister bir deli yaşamak,
Delilik sebebi gerçekte yaşamaktır.
Sonucudur deli bir işlemin,
Çıkarır sıfır birden ölü doğurur kendini,
Elde var hayat,
Eşittir delice ölmek ya da yaşamak.

#Nükte

'Nâ-bedîd' (Görünmez) takma adı ile şiirler yazan Cemâl Bey, II. Meşrutiyet'in ilânından sonra İttihat ve Terakki Partisi iktidarı sırasında bir gün Süleyman Nazif'e rastlar. Sohbet sırasında:

- "Babama, tarih söylediniz mi?" diye sordum. Cevaben bana dedi ki:

- "Birkaç tarih söyledim, amma sonra bundan vazgeçtim. Çünkü, yeni bir han yapılmıştı. Tarihini söyledim; bir hafta sonra han yıkıldı. Bir çeşmenin yapılışına, 'bu çeşmeye bir tarih düşür.' dediler. Söyledim, çeşme susuz kaldı. En son, birisi geldi. Bir sakal tarihi istedi. Bunu da söyledim. Bir müddet sonra sakala saçkıran düşmüş! Ben de artık bir daha tarih düşürmemeye, söylememeye karar verdim." dedi. İttihatçılardan hayli yaka silken, yakınan, şikayetçi olan merhum Nazif bunun üzerine:

- "Hey Cemal!" der. "Keşke, merhum baban sağ olsaydı ve şu İttihatçılar için de bir tarih düşürseydi!" nüktesini yapıştırır.

bkmkitap
"Benim Kitap Merkezim"

Yoksa Siz Hala MOBİL UYGULAMAMIZI İndirmediniz Mi?

UYGULAMAYI İNDİRMEK İÇİN:

GET IT ON Google Play

Available on the App Store

GÜBRETAŞ

1952'den beri

BU TOPRAKLARA DEĞER KATIYORUZ

Bilginin gücü ile bilinçli tarımı yaygınlaştırmak için çalışıyoruz. Yıllardır Türkiye'nin en büyük şirketleri arasında yer alan GÜBRETAŞ'ın asıl başarısı, tarım sektöründe bilginin gücünü kullanarak verimlilik ve kaliteyi artırmanın peşinde olmasıdır. ***Çünkü biz, toprağın sevgiyle ve bilgiyle bereketlendiğine inanıyoruz.***

GÜBRETAŞ,
TÜRKİYE TARIM KREDİ
KOOPERATİFLERİ ŞİRKETİDİR.

www.gubretas.com.tr

Sizinle
daha fazlasını paylaşıyoruz.

Türk Lirası ve yabancı para cinsinden birikimlerinizi 1, 3, 6, 12 ay veya 1 yıldan uzun vade seçenekleriyle ya da esnek vadeli olarak Katılma Hesabınıza yatıralım.
Hem Ziraat Katılım güvencesiyle tasarruf edin hem katılım bankacılığı esaslarına uygun olarak elde edilen kâr payından yararlanın.

Ziraat Katılım
Paylaştıkça daha fazlası

0850 220 50 00
Müşteri İletişim Merkezi
www.ziraatkatilim.com.tr

/ziraatkatilim